

December 2013

Dansk Mongolsk Selskab

Ger 86

24. årgang – december 2013

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, august, november.

Redaktion:

Rolf Gilberg (ansvarshav.)
Jan Koed – jk@cadaid.dk
Bulgan Njama

Tryk: One Way Tryk a/s**Oplag:** 250 eks.

Oplysninger om adresseændringer og evt. leveringsproblemer meddeles til kassereren.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlemmer:**

HKH Kronprins Frederik
Søren Haslund-Christensen

Bestyrelse:

Ann Fenger Benwell
Elisabeth Victoria Friis
Anita Garbers
Rolf Gilberg (formand)
Lars Højer
Jan Koed (kasserer)
Bulgan Njama
Burmaa Nyamaa
Morten Axel Pedersen (sup.)
Leif F. Petersen (sup.)
Henrik Bo Thrane (sekretær)

Internet:

www.danskmongolskselskab.dk

Girokonto: (1551) 784-1582
SWIFT-BIC: DABADKKK
IBAN: DK26 3000 0007 8415 82

Selskabets adresser:

Sekretær: Henrik Bo Thrane
Carl Møllers Allé 33
2860 Søborg
tel: 3966 9497
hbthrane@gmail.com

Kasserer: Jan Koed

Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby
tel: 3322 3728
mob: 2342 1128
email: jk@cadaid.dk

NGO-projekter:

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 3833 2106
email: njambu@hotmail.com
I Mongoliet:
dmcenter@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:
175 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.
275 kr. for husstandsmedlemskab.
600 kr. for firmamedlemskab.
Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.

Henvendelse om medlemskab rettes til kassereren.

Nomadkvinder i Dundgobi Aimag malker geder. I forgrunden ses Dolgorsuren, som er bestyrelsesmedlem og drivende kraft bag den lokale afdeling af SPN/NTS 'Socialt Partnerskab Netværk'. Desuden er hun leder af regeringens fattigdomsprogram i Dundgobi. Læs mere om partnerskabsnetværket og Dansk Mongolsk Selskabs projekter på de følgende sider.

Foto: Bulgan Njama

Indhold

Fra selvhjælpsgrupper til små virksomheder	3
Styrkelse af Partnerskab Netværk	10
Mongolsk film - I	12
Da den danske Ekspedition til Mongoliet rejste	16
Med pressen i hælene	17
Den danske Ekspedition til Mongoliet - I	19
Elbegdorj forelæser på nordkoreansk universitet	24
Aktuelt	26
DMS nyt	28

Fra selvhjælpsgrupper til små virksomheder

Den mangeårige indsats med at mobilisere Mongoliets fattigste og mest udsatte befolkningsgrupper har været så succesfuld, at der efterhånden er opstået nye behov i form af støtte til at starte små virksomheder. Arbejdet er forankret i den lokale organisation NTS, 'Socialt Partnerskab Netværk'. Jes Colding fortæller om projektet og sine indtryk af et 14 dages kursusforløb blandt initiativrige og gæstfri mongoler.

Batsanaa fra Orkhon Aimag har med støtte fra NTS opbygget en blomstrende forretning med at sy støvler af høj kvalitet.

De mange selvhjælpsgrupper, som NTS over årene har etableret i de 5 lokalområder (projektets igangværende fase omfatter nu 7 lokalområder) rundt om i Mongoliet, trives, og nogle af dem er vokset til et omfang, hvor de ikke længere blot dækker et socialt og uddannelsesmæssigt behov, men også har potentiale til at skabe jobs og dermed løfte de lokale økonomier.

Dette havde jeg mulighed for at konstatere i forbindelse med et 14 dages kursus- og coaching-forløb i begyndelsen af september 2013, hvor jeg underviste NTS' repræsentanter fra alle 7 lokalområder i Ulaanbaatar og besøgte en række projekter med forretningspotentiale i Orkhon og Dundgobi Aimag.

En glidende udvikling

Allerede under det tidligere projekt eksperimenterede NTS med at etablere Spare og Lånegrupper blandt medlemmerne og yde mikrolån til udvalgte projekter. Til trods for den manglende tidligere erfaring med långivning lykkedes det NTS at sikre en næsten 100% tilbagebetaling af lånene, som viste sig at dække et reelt behov blandt medlemmerne og omgående blev populære.

Under projektets første fase i årene 2007-12 etablerede NTS 240 grupper i hvert af de 5 lokalområder, og i den periode modtog disse grupper lån fra projektet. NTS har derfor 5 års erfaring med at administrere mikrolån. Efter projektets afslutning modtog Dansk Mongolsk Selskab en ny bevilling fra *Civilsamfund i Udvikling* i 2012 for at gennemføre projektets anden fase.

Grundet låneaktiviteternes popularitet og succes og i erkendelse af, at den positive udvikling blandt mange af NTS' selvhjælpsgrupper har løftet dem til at være spirende, små virksomheder, har NTS i det aktuelle projekt målsat både at organisere mindst 1.400 medlemmer i 70 Spare og Lånegrupper og at etablere en *Credit Union* eller lignende låneorganisation, der yder større »forretningslån« til de 140 mest ambitiøse og lovende af projekterne.

Socialt Partnerskab Netværk

blev oprettet i 2004 som en mongolsk NGO. Det mongolske navn på organisationen er *Niigmiin Tunshleelin Suldjee*, forkortet NTS, på engelsk *Social Partnership Network*, SPN. NTS består af lokalt forankrede organisationer i 15 aimag og distrikter.

Organisationens danske samarbejdspartner er *Dansk Mongolsk Selskab*. Projektet støttes finansielt af Danida gennem *CISU Civilsamfund i Udvikling*. Den igangværende fase af projektet slutter i 2016.

Kun et år inde i projektet har 492 medlemmer organiseret sig i 34 autonome Spare og Lånegrupper, og mange grupper har givet udtryk for behov for større lån, så de kan udvikle deres aktiviteter til formelle, små virksomheder.

For at støtte disse låneaktiviteter havde NTS derfor i dagene 3.-8. september indbudt 20 repræsentanter fra de 7 aimag og distrikter til 6 dages træning i NTS' lokaler i hovedstaden, hvor de blev undervist i:

1. Risikostyring i forbindelse med låneaktiviteter
2. *Best practice* indenfor Spare og Lånegrupperne
3. Etablering af en *Credit Union* til at håndtere de større lån
4. Udarbejdelse af en *Business Plan* i forbindelse med større lån

Engagerede kursister

Undervisningen bestod udover de- ciderede forelæsninger af gruppear- bejde og præsentation af *cases*, som deltagerne havde forberedt forud for kurset.

Jeg har selv en baggrund som international forretningsmand igen- nem 25 år og har derpå de seneste 5-6 år beskæftiget mig med at ud- vikle bæredygtige finansieringsløs- ninger for den del af verdens be- folkning, som ikke har adgang til kreditter og derfor ofte holdes i fat- tigdom, såvel på mikro- som SME- niveau (*Small and Medium Size En- terprises*). I løbet af mit profession- nelle virke har jeg ved utallige lej- ligheder undervist såvel unge som modne mennesker, men aldrig har jeg oplevet en så fokuseret og moti- veret deltagelse som her hos NTS. Man fornemmer virkelig, at uddan- nelse er påskønnet, og at deltagerne er sig værdien af viden bevidst.

Deltagerne var lynhurtige til at organisere sig i smågrupper, kaste- de sig småsummende og ihærdigt over opgaverne, lod fremlæggerrol- len gå på tur, lavede uopfordret plancher med tekst og figurer samt i nogle tilfælde også små rollespil. Ingen forsøgte at skjule sig eller køre på fribillet, og gruppernes op- gaveløsninger var på én gang kom- plementære og originale, men alli- gevel så klare, at der kunne trækkes opsamlende konklusioner ud af be- svarelserne. Ved fremlæggelsen af de forberedte opgaver og *cases* hav- de stort set alle aimag og distrikter forberedt klare og overskuelige *PowerPoint* præsentationer til at understøtte deres informationer.

Selv om undervisningen foregik igennem tolk, så virkede dette på in- gen måde forstyrrende for menin- gen med og afviklingen af kurset, som bød på lange og intensive dage. Ifølge deltagerne afsluttende eva- luering var kursets form passende

Case sept. 2013:

Produktion, Dundgobi Aimag

Ganbaatar har sammen med 30 andre kristne i Mandalgovi dannet en selvhjælpsgruppe un- der NTS. Først startede de en aktivitet omkring produktion af store beton-byggesten, som de dels anvendte til at bygge deres egen kirke, dels solgte til andre.

For indtægten fra murstene- ne købte de i Ulaanbaatar pro- duktionsudstyr til at producere nudler med. De har nemlig be- mærket, at de to eksisterende udbydere af nudler kun sælger ordinære nudler, selv om der i stigende grad efterspørges nud- ler med krydderier og nudler af rugmel.

De har også regnet ud, at de kan producere til konkurrence- dygtige priser med en bruttoavance på 40%, og at de kan pro- ducere og sælge 500 kg nudler om dagen på det anskaffede ud- styr. Hele produktionen kan sælges lokalt, og dette vil i første omgang give beskæftigelse til 6 personer.

For at kunne bygge et lokale til produktionen af nudlerne og for at udvikle en ny og smart salgsemlage har Ganbaatar brug for kapital. De har søgt om et lån hos de lokale myndig- heder, men har fået afslag, da de ikke kan stille med den kræ- vede sikkerhed.

Derfor vil Gan- baatar og hans kolleger nu spare op i NTS' *Credit Union*, så de kan få det lån, som kan bringe dem videre med deres projekt.

Et møde for medlemmer af NTS i Dund-gobi Aimag.

og indholdet relevant for dem, så det vil være en hjælp i deres fremtidige aktiviteter.

Stor erfaringsspredning

I gennem præsentationer af de forskellige aimag og distrikters Spare og Lånegruppe-aktiviteter fik kursdeltagerne mulighed for at lære af hinandens erfaringer. Da der var stor forskel på, hvor langt man var nået i de forskellige aimag og distrikter, kunne især repræsentanterne fra de nytilkomne aimag, der kun lige var startet med at etablere Spare og Lånegrupper i projektets anden fase, finde nyttig inspiration og viden hos de erfarne. Selv om reglerne i Spare og Lånegrupper i princippet fastlægges individuelt i de enkelte grupper, kunne der alligevel skabes enighed om 11 gode regler for *best practice*, som man fremover vil forsøge at følge i de 7 aimag og distrikter.

Ved lejligheden blev der endvidere lavet en status over, hvor langt man er nået i forhold til de mål, som NTS har opstillet for de næste 3 år. Den generelle vurdering fra deltagerne var, at behovet og interessen var stor, og målet om at involvere

1.400 småsparere vil blive nået. Dog skal der strammes op på det ugentlige opsparingsmål på 4.000 tg. (ca. 14 kr.) per medlem, hvis det samlede mål på 1,1 mia. tg. (ca. 3,8 mio. kr.) opsparing skal nås inden for projektets løbetid.

Stor opbakning fra eksterne deltagere

Selv om kurset blev afviklet delvist over weekenden, var opbakningen fra såvel eksterne forelæsere som indbudte repræsentanter fra de lokale myndigheder (aimag, sum og distrikter) imponerende. NTS nyder tydeligvis stor respekt; det gælder både hovedkontoret i Ulaanbaatar og i de lokale aimag og distrikter, hvor NTS har haft stor succes med at finde velplacerede, passionerede og flittige ledere til at stå i spidsen for organisationens mange aktiviteter.

Gæsteforelæsere fra Finansministeriet, Foreningen af *Credit Unions* (MOCCU) samt Mongoliets vel nok mest succesrige *Credit Union*, MONCORD, delte alle generøst ud af deres erfaringer, og alle stillede sig velvilligt til rådighed, når NTS i efterårets løb skal i gang med for-

maliteterne omkring etableringen af en centralt styret *Credit Union* for alle aimag.

Samtidig blev kurset styrket ved, at der i weekenden fra flere aimag deltog myndighedspersoner, som i positive indlæg erklærede deres principielle støtte til NTS og hensigten med at assistere de små virksomheder, som vokser ud af NTS' aktiviteter.

En ny lånemodel

Spare og Lånegrupperne vil fremover dække behovet for mikrolån blandt NTS' medlemmer. Da både beløb og risikoen ved at yde SME-lån er større, kan de tidligere, positive erfaringer med at yde mikrolån til udvalgte selvhjælpsgrupper ikke direkte overføres til situationen i dag, og det har derfor været nødvendigt at udvikle en ny model, der skal reducere risikoen ved de små forretningslån.

Denne model indebærer, at lånekapitalen tilvejebringes fra 3 kilder:

1. Låneren (en enkeltperson eller en gruppe), som kun i sjældne til-

fælde er i stand til at stille med sikkerhed (*collateral*) eller garanti (*guarantor*) skal selv vise, at man er i stand til at opspare 1/3 af lånebehovet. Dette skal dels bevise låntagerens vilje til at opnå lånet og dels sikre, at låntageren også har »hånden på kogepladen«, så lånet betales tilbage.

2. Den anden tredjedel af kapitalen kommer fra den lånepulje, som Dansk Mongolsk Selskab i Danmark har etableret med henblik på at støtte disse bæredygtige, spirende, små virksomheder. Efterhånden som behovet og låneaktiviteten vokser vil Dansk Mongolsk Selskab tilstræbe at rejse yderligere midler til denne lånepulje.
3. Den sidste tredjedel af lånekapitalen tilstræbes at komme fra lokale myndigheder i de enkelte aimag, sum og distrikter. De fleste har midler til at støtte SME'er og skabelsen af arbejdspladser lokalt, og som nævnt ovenfor har de også tillid til NTS' aktiviteter og medarbejdere. Men selv om de som udgangspunkt er positive overfor at stille med denne tredjedel, skal den endelige model på plads, før deres endelige tilsagn kan opnås.

Marketing en by i Rusland

Grundet den øgede risiko forbundet med SME-lån er det en forudsætning for långivningen, at låntageren er i stand til at udvikle og beskrive en detaljeret *Business Plan*, som sandsynliggør, at hun i kraft af lånet kan øge sin aktivitet og være i stand til at tilbagebetale lånet.

Derfor fokuserede den sidste del af kurset på hvilke elementer, som skal kortlægges i planen, f.eks. konkurrentanalyse, produktkostkalkulation, SWOT, budget og *projected*

Case sept. 2013:

Detailhandel, Dundgobi Aimag

Sugarsuren har netop startet et lille supermarked i lokaler, som er ejet af hendes søster. Søsteren har købt huset med midler, som hun har tjent ved at producere og sælge smykker af Mana-sten, som man finder i Gobiørkenen, til Kina.

For at finansiere varelageret til butikken, som hun selv måtte hente i Ulaanbaatar, måtte Sugarsuren tage et lån fra en privat långiver, der forlangte 8% i rente om måneden, hvilket svarer til næsten 100% om året. Der er indtil videre kun ansat en enkelt person i supermarkedet.

Sugarsuren er meget interesseret i at opnå et lån fra NTS til mere rimelige vilkår, så man ikke har så store renteudgifter, og man vil nu gå i gang med at spare op, så man på et senere tidspunkt kan opnå et lån i NTS' *Credit Union* og kan udvide forretningens sortiment.

D. Shinetsetse fra Dundgobi Aimag: dyrker blomster og stueplanter for videresalg.

D. Gan-Adiya fra Dundgobi Aimag: etableret salg af produkter af rød svamp fra Malaysia.

D. Tsetseg-Erdene fra Orkhon Aimag: skrædder med eget design og firma i Erdenet.

cash flow. Hver aimag præsenterede konkrete *cases* fra deres område, og under de følgende udvekslinger fremgik det, at de fleste af iværksætterne nok havde styr på deres produkt og deres egne kompetencer, men kun ganske få havde overblik over salgs- og marketingmæssige aspekter. Det vil derfor være nødvendigt, at NTS støtter dem ekstra meget indenfor dette område, så salgsbudgetterne og det afledte *cash flow* baserer sig på troværdige forudsætninger.

Livlige kursister

Ved mit ophold i Mongoliet erfarede jeg, at mongolerne ikke blot kan være koncentrerede og flittige, men at de også er et meget åbent og umiddelbart folkefærd, der kan lide at feste, danse og synge. Dette konstaterede jeg til dels ved de daglige pauser og over frokosten, men i særdeleshed, da der lynhurtigt og impulsivt opstod konsensus blandt deltagerne og NTS' ledelse om, at der i forbindelse med overrækkelsen af kursusdiplomet skulle afholdes en decideret fest.

At mongolerne også har en udpræget sans for organisation og er meget handlekraftige stod lysende klart, da man indenfor 2 timer efter, at festen blev besluttet, havde mobi-

liseret såvel mad og drikke, dækket op til fest, installeret diskotek/-musikanlæg og fået inviteret yderligere gæster fra NTS' netværk.

Det blev en mindeværdig aften med sang, musik, recitering af digte fra de lokale områder i Mongoliet, hvor deltagerne kom fra, og dans i alle afskygninger. Det er tydeligvis en stærk del af kulturen, at man synger og optræder for hinanden, og de mange folke- og populærsange blev ikke blot fremført med imponerende gode sangstemmer, men blev også delt af alle, idet samtlige deltagere stemte i, så det hele fik præg af fællessang og deraf følgende fællesskabsfølelse. Jeg kunne selvfølgelig heller ikke undslå mig for at holde tale og give mit kunstneriske bidrag, men man føler sig lidt fattig, når det ypperste man kan byde på er et Gruk af Piet Hein og en spejdersang fra 70'erne! Heldigvis spillede kvaliteten ikke en afgørende rolle, og mit bidrag blev godkendt af de oplagte, glade og nybeståede kursister.

Mongoliets stærke kvinder

Ca. 90% af NTS' medlemmer er kvinder. Ligesom så mange andre steder i verden er kvinderne nederst i det sociale hierarki og har de vanskeligste vilkår, hvorfor det også er

naturligt, at en overvægt af deltagerne i NTS' selvhjælpsgrupper er kvinder. Man skal imidlertid ikke tage fejl og antage, at kvinderne af den grund er svage eller kuede, som jeg ved selvsyn kunne konstatere, da kun en enkelt af de 21 deltagere var mand.

Kvinderne i Mongoliet er på trods af deres ofte hårde livshistorier kolossalt ressourcefulde. Offermentaliteten ligger dem meget fjernt, og det er kvinder med handlekraft, humor, udadvendthed og ranke rygge, som jeg mødte overalt. Kvinder i Mongoliet er meget aktive og engagerede i deres omgivelser, både på hjemmefronten og i foreninger og andre fællesskaber.

Kommunismens næsten 70 år i Mongoliet har muligvis efterladt nogle meget lidt charmerende bygninger og en mangelfuld byplanlægning, men den sikrede også, at alle landets indbyggere fik en grundlæggende uddannelse, så alle i landet i dag har de mest fundamentale færdigheder på plads, hvilket også har givet kvinderne muligheder, som de i mange andre lande ikke har. Mongolerne, lige fra byeliten til nomaderne på stepperne, er bevidste om betydningen af, at deres børn får en god uddannelse, og der bliver kastet mange ressourcer i dette.

DANSK MONGOLSK SELSKAB

Fra venstre: Dolgorsuren (lokalt NTS-bestyrelsesmedlem), Jes Colding, Bulgan, Suhbaatar (borgmester i Dundgobi Aimag), Tunga og Nara (lokal facilitator/projektkoordinator - her højgravid).

Besøg i Erdenet og Mandalgovi

Som opfølgning på kursusdagene i Ulaanbaatar fik jeg mulighed for at besøge to af de aimag, hvor NTS har aktiviteter: minebyen Erdenet nordpå i Orkhon Aimag og nomadebyen Mandalgovi sydpå i Dundgobi Aimag. Rejserne hertil varede henholdsvis 8 og 6 timer hver vej, og det var oven i købet primært på asfalterede veje.

Det er naturligvis en stor udfordring for Mongoliet at bygge en tilfredsstillende infrastruktur i et land med kun 2,9 mio. indbyggere på et areal, der er 36 gange større end Danmark; men i kølvandet på de seneste års økonomiske vækst på ryggen af den ekspanderende minedrift bygges der asfalterede veje i højt tempo. Det kunne vi ved selvsyn konstatere på vejen mod Mandalgovi, hvor fire entreprenørselskaber arbejdede i døgndrift på at færdiggøre de sidste 100 km vej.

Ved besøgene i de to aimag blev der organiseret medlemsmøder, hvor 30-50 medlemmer med kort varsel troppede op for at høre om de nye *Small Business Loans*. Der blev også arrangeret møder med regionens borgmestre, som i begge aimag gav sin støtte til NTS' SME-projekt. Vi har jo de samme mål, nemlig jobskabelse og bæredygtighed, som de begge konstaterede, og de kender kun NTS som en trovær-

dig og kompetent NGO-samarbejdspartner. De betonedes desuden også deres vilje og evne til at støtte NTS' medlemmer med *business training* og muligvis også en mentor-ordning med lokale forretningsfolk. Lignende møder med ledelsen i de øvrige aimag skal nu gennemføres for at sikre myndighedernes støtte.

Størst indtryk på mig gjorde dog besøgene hos et dusin af de grupper, som har et ønske om at modtage et SME-lån og en drøm om at etablere en lille virksomhed.

Alle typer virksomheder var repræsenteret: produktion, handel, detailhandel og services, og kendetegnende for dem alle var, at de var så langt fremme i deres projekter, at de allerede havde forsøgt at opnå et lån fra de lokale myndigheder, men oftest måtte sande, at de ikke kunne stille med den nødvendige sikkerhed eller garanti for at opnå lånet. En enkelt havde opnået et lån, men havde måttet afstå 30% af lånebeløbet til en kautionist, en anden havde taget et lån fra en privat långiver til 8% månedlig rente (> 100% APR).

De spirende virksomheder var alle overbeviste om, at de ville kunne rejse en tredjedel af deres kapitalbehov igennem opsparing, som NTS fordrer, og alle var forvisset om, at de kunne øge deres salg mærkbart i kraft af lånet og således være i stand til at tilbagebetale lånet. Imidlertid er det mit indtryk, at

der er behov for at dobbelt-checke netop salgsantagelsen, hvorfor det er af afgørende betydning, at NTS støtter disse lovende småvirksomheder med råd og vejledning ved udarbejdelse af *Business Plan*.

Om at realisere sine drømme

Det var inspirerende og rørende at se den stolthed og ihærdighed, hvormed de kommende forretningskvinder talte om deres spirende virksomheder eller blot fremviste de regnskabssystemer, de havde opbygget i deres Spare og Lånegrupper. NTS' investering i at uddanne medlemmerne har tydeligvis allerede haft sin effekt, og jeg oplevede en forventning fra medlemmerne til, at udviklingen skulle fortsætte: de vil videre!

Den hidtidige stærkt begrænsede adgang til kreditter blandt disse mennesker har i høj grad også været med til at definere, hvor store drømme, de har kunnet tillade sig at have. Ved fremover at bringe små forretningslån indenfor rækkevidde vil NTS helt sikkert påvirke medlemmernes ambitionsniveau og drømme, så nye og større planer vil se dagens lys i den kommende tid. De fleste projekter vil i første omgang fortsat være gruppebaseret, men med tiden vil der også opstå lånebehov blandt enkeltindivider.

Det er vigtigt, at NTS i begejstring over medlemmernes interesse og behov ikke farer for hurtigt frem og er for rundhåndede i långivningen. Netop fordi det i de fleste tilfælde ikke vil være muligt at opnå 100% sikkerhed for lånene, skal man give sig tid til at tilvejebringe et kvalificeret beslutningsgrundlag i ansøgernes *Business Plans*. Hellere det første år give lånene til de stær-

NTS-kvindegruppe der driver en lille restaurant i Mandalgovi, serverer mad efter et møde.

keste projekter, som både vil lykkes med deres vækst og deres tilbagebetaling af lånet, og så bruge disse få eksempler som inspirationskilde for de mange andre, der måske nok har potentiale, men mangler at afklare mange aspekter af deres vækstplaner.

Social impact

Selv om synspunktet var nyt for de fleste af NTS' medlemmer, var der omgående forståelse af, hvorfor den positive, sociale og jobskabende effekt af at støtte små virksomheder fremfor mikro-projekter vil være langt større. Det er sædvanligvis ikke et problem at overbevise de fleste om, at samfundet skylder at støtte »the poorest of the poor«, men at man faktisk mest effektivt gør dette ved at hjælpe de stærke og mere resourcefulde af de fattige, kan være et vanskeligt faktum at acceptere for mange, hvorfor det var positivt at konstatere opbakningen til større, jobskabende projekter blandt NTS' medlemmer.

Det er tydeligvis også dette synspunkt, som ligger bag de mange forskellige initiativer fra de mongolske myndigheders side for at stimulere SME-segmentet og forretningsudvikling i lokalsamfundet. De føler nu, at de i NTS har fået endnu en allieret, som kan bistå dem i at skabe lokale jobs og vækst, og dette bekræftes i deres deltagelse i NTS' fremtidige låneaktiviteter til SME-sektoren.

Næste skridt

I de kommende uger og måneder vil NTS gennemføre drøftelser med ledelsen i de øvrige aimag (nogle har allerede givet principielt tilsagn) og arbejde på at etablere den juridiske

enhed, som skal håndtere SME-lånene, så man lever op til de finansielle myndigheders krav (nogle *Credit Unions* har et blakket ry grundet svag lovgivning på området indtil for nylig). Der skal ansættes ansvarlige med erfaring indenfor området, som kan overvåge og styre låneaktiviteten. Og der skal indgås aftaler med lokalmyndighederne om *business training* og evt. mentor-ordninger for NTS' medlemmer.

Der skal også opbygges et system af nye og stærkere lånekomiteer, som afspejler bidragsstrukturen, og som har forudsætninger for at vurdere bæredygtigheden af låneansøgningerne og de underliggende *Business Plans*, så de første lån forhåbentlig kan ydes allerede inden udgangen af 2013.

Opgaverne er mange og komplekse, men væsentligt er det, at NTS allerede i dag har en kompetent og dedikeret ledelse og medarbejderstab, ligesom man har et indgående, mangeårigt kendskab til de mennesker, som med tiden er vokset ud af selvhjælpsgrupperne til at blive små virksomhedsledere.

Mongolsk varme og gæstfrihed

Udover at have haft lejligheden til at bidrage til NTS' spændende og lovende udvikling i Mongoliet fik jeg under mit 2 ugers ophold en ualmindelig stor og mindeværdig personlig oplevelse af et land med varme

mennesker og udpræget gæstfrihed. Jeg fik lov at være æresgæst ved flere – undertiden improviserede – festlige lejligheder, til at holde mange taler og til at opleve nomadernes virkelighed ude på landet. Jeg overværede den farverige og overvældende 80-års fejring af den mobile biografs grundlæggelse i Dundgobi, en provins med kun 44.000 indbyggere på et areal, der er ca. dobbelt så stort som Danmarks. Hvordan formår man at opretholde så rigt og blomstrende et kulturliv med et indbyggertal svarende til Silkeborgs?

Om det er den barske natur og de ubarmhjertige klimatiske vilkår, der har formet disse efterkommere af Djengis Khan og gjort dem hårdføre, målrettede, velorganiserede og ihærdige i deres adfærd, ved jeg ikke, ej heller hvor mongolernes stærke sociale mønstre, gæstfrihed, umiddelbarhed og lattermilde adfærd stammer fra, men en stor og bevægende oplevelse har det været for mig at besøge landet og dets gavmilde indbyggere. Med disse egenskaber er jeg sikker på, at vi vil se det mongolske samfund – naturen til trods – fortsætte med at vokse og blomstre, samtidig med at de i højere grad end mange vestlige kulturer formår at bevare en forbindelse til deres fortid og tusindårige kultur. ■

Jes Colding

jes.colding@mail.dk

En gruppe kvinder startede et vellykket skrædderfirma i Mandalgovi. De er interesseret i at udvide firmaet, så de kan skabe flere arbejdspladser i lokalområdet. Der er stor efterspørgsel efter deres dell og nationaldragter, så de har et stort potentiale for at ekspandere.

Styrkelse af Partnerskab Netværk

Projektet er en fortsættelse af det tidligere projekt, som udløb i august 2012, og som er udførligt beskrevet i Ger 83.

Den igangværende 2. fase af projektet kører frem til 1. september 2016. Der arbejdes ihærdigt på at nå projektmålene såvel i sekretariatet i Ulaanbaatar som i de 7 lokalområder. Projektets langsigtede mål er som tidligere beskrevet fattigdomsbekæmpelse i lokalsamfundet gennem lokal mobilisering.

De kortsigtede mål kan opsummeres som følger:

1. 1.400 familier skal bibringes kompetencer til at arbejde i kollektive netværk for dermed aktivt at forbedre deres levevilkår.
2. 70 lokale forretningsudviklingsgrupper og NTS' Credit Union vil tilbyde finansielle ydelser til 1.400 familier, der ikke har mulighed for at modtage disse ydel-

ser fra eksisterende finansielle institutioner.

3. NTS og de lokale afdelinger opnår autoritet i lokalsamfundene og ekspertise i fortalervirksomhed, så de bedre kan forsvare medlemmernes interesser og rettigheder over for de lokale myndigheder.

Projektets primære målgruppe er således 1.400 fattige familier med kun få indtægter fra en lille uformel virksomhed, der involverer hele familien, naboer eller venner. Familierne vil i projekterne være repræsenteret af enkelte familiemedlemmer, som deltager i de lokale forretningsudviklingsgrupper, der arbejder for at forbedre deres levevilkår. Det kan bl.a. ske ved at konsolidere eller udvide deres uformelle mikrovirksomhed, som for manges vedkommende blev skabt i projektets første fase.

Grupperne sparer regelmæssigt op, og de opsparede midler anvendes til at yde lån til gruppens medlemmer. Grupperne etablerer også en social fond, som alle er forpligtet til at bidrage med et aftalt beløb. Pengene fra socialfonden anvendes i tilfælde af medlemmers sygdom, ulykke eller til at fejre f.eks. nytår sammen. Grupperne arbejder fortsat for at udvikle lokalsamfundet gennem påvirkning af såvel politiske beslutningstagere som lokale borgere og gennem aktiv deltagelse i konkrete aktiviteter til forbedring af levevilkårene.

I dag er der i lokalområderne etableret 46 grupper med 694 medlemmer, og der blev opsparet 47 mio. tugrik, hvilket svarer til ca. 150.000 kr.

Udfordringer

Overgangen fra den tidligere låneaktivitet til de mere selvstyrende

Spare og Lånegrupper har ikke været uden problemer. Nogle medlemmer forlod projektet, da långivningen ophørte. I Khan Uul og Nalaikh manglede der facilitatorer, da begge stoppede til fordel for bedre betalte jobs. Desuden forlod en af vores dygtige medarbejdere sekretariatet, da hun fik et godt jobtilbud i en privat virksomhed, og vores chauffør blev alvorligt syg.

For at sætte skub i projektudviklingen har vi afholdt kurser i konkrete metoder vedrørende Spare og Lånegrupper. De lokale »elever« har således skullet hjem og træne Spare og Lånegrupper i deres lokalsamfund.

Kurser

I august 2013 rejste designeren Kirsten Julie Smaadahl fra Norge medbringende 9 spinderokke, som hun havde indsamlet i Norge. Rokkene er givet videre til de lokale afdelinger. Der er blevet afholdt et spændende 5 dages kursus i Ulaanbaatar i uldspinding, kartning og farvning. Kirsten besøgte endvidere projektet i Dornogobi Aimag, hvor de interesserede kvinder blev tilbudt at deltage i et kursus, som bestod i praktisk rådgivning og mentoring for kvinder, der arbejder med uld, filt og andre materialer. Interessen og opbakningen var stor blandt deltagerne, og kursuslokalet var næsten for lille.

I september 2013 kom Jes Colディング til Mongoliet for at holde kurser og yde mentoring-service for trænere, facilitatorer og lokale NTS-ledere i »Forretningslån og -udvikling«.

I september 2013 fik NTS også besøg af vores trofaste »gamle« støtte, Jesper Holst, for at tilrettelægge et 5 dages kursus i »Fremme af udviklingen i lokalsamfundene, herunder lokal mobilisering, deltagelse og empowerment«. Kurset var organiseret i samarbejde med

School of Humanities (under Teknisk Universitet), og deltagerne var universitetsfolk, folk fra offentlige organisationer, repræsentanter for udenlandske og mongolske NGO'er og naturligvis vores folk fra lokalområderne.

Jesper kombinerede teoriundervisning med praktiske metoder og værktøjer, der bidrager til øget deltagelse og *empowerment* i lokale samfund. Også eksterne ressourcepersoner fra de fremtrædende mongolske civile samfundsorganisationer, NGO'er, herunder NTS og undervisere fra den mongolske universitetsverden, bidrog til undervisningen. Ifølge evalueringen fik mange øget deres viden om arbejdet og deres handlemuligheder.

I slutningen af september 2013 kom Povl Anker Andersen – vores ny regnskabsmand – til Mongoliet for at monitorere regnskabet og diskutere regnskabstekniske forhold med de relevante folk både i det centrale NTS og lokalt. Hans mangeårige erfaring med at styre ikke-offentlige organisationer var desuden til stor nytte under opholdet. Der var en flittig diskussion om den institutionelle og organisatoriske udvikling og bæredygtighed.

Tak til Povl for hans overtagelse af regnskabet. Det er virkelig en uvurderlig hjælp i forhold til projektet. Tak til Leif for hans store arbejde med regnskabet gennem alle årene.

Tak også til Kirsten, Jes og Jesper for jeres store bidrag til projektet. ■

Bulgan Njama Projektansvarlig

Øverste billede: efter et møde i Mandalgovi gav en gruppe børn en koncert for gæsterne. Her optræder Dolgorsurens (se forsiden) søn, som har lært at spille på hestehovedviolin.

Nederste tre billeder: eksempler på produkter fremstillet af lokale NTS-medlemmer.

Mongolsk film - I

Nís Grøn blev sidste år cand.mag. i filmvidenskab på et speciale om udviklingen i den mongolske filmkultur i de seneste 20 år. I januar 2012 var han på feltarbejde i det mongolske filmmiljø. Han er nu i gang med sin ph.d. om filmmediet i små nationer. En ny tur til Ulaanbaatar er under forberedelse.

Forfatteren flankeret af Ariunaa Tserenpil og Zaya Jamsran fra 'Art Council of Mongolia'.

En tidlig morgen i begyndelsen af januar 2012 trådte jeg ud i den bidende kolde morgenluft foran Chinggis Khan lufthavnen et stykke uden for Ulaanbaatar. Imens jeg – en smule omtumlet efter den lange flyvetur – stod og ventede på taxaen fra det lokale hostel, fik den isnende og kulsorte morgenluft, som på uvant og voldsom vis rev i næseborene, mig et kort øjeblik til at fundere over, hvad i alverden meningen var med at rejse det halve af kloden rundt til den efter sigende koldeste hovedstad på kloden midt om vinteren.

Klimaet fremstod ikke umiddelbart befordrende for udførelsen af et intensivt feltarbejde, der ville sende mig rundt i det meste af den dybfrosne by for at foretage en række interviews og møder med lokale

folk med indgående kendskab til den mongolske filmkultur og -industri. Ikke desto mindre var jeg på en mission – eller sådan valgte jeg at se på det – og formålet: som led i mit speciale i filmvidenskab at undersøge hvad den mongolske filmkultur var for en størrelse i et historisk og nutidigt perspektiv og mere specifikt, hvad der skete med filmindustrien i landet i perioden, efter at det kommunistiske projekt – fra Berlin i vest til Ulaanbaatar i øst – kollapsede ved indgangen til 1990'erne.

Laver de film i Mongoliet!?

Taxaen ankommer, og mens vi glider lydløst igennem de tidlige mor-

gentimer i *Prius* 'en, beretter jeg for den nysgerrige chauffør om, hvad der har bragt mig til landet.

Et halvt år tidligere i Washington DC møder jeg Nomintuya på en Fulbrightkonference for udenlandske studerende i USA. Nomintuya, som er fra Ulaanbaatar, er ved at gennemføre en mastergrade i *Art management* ved *Columbia University*, og hun har tidligere været involveret i filmproduktion hjemme i Mongoliet. Det var i forbindelse med indspilningen af filmen *Khadak* (2006), og hun kan berette, at Mongoliet bestemt er et både filmproducerende og filmelskende land.

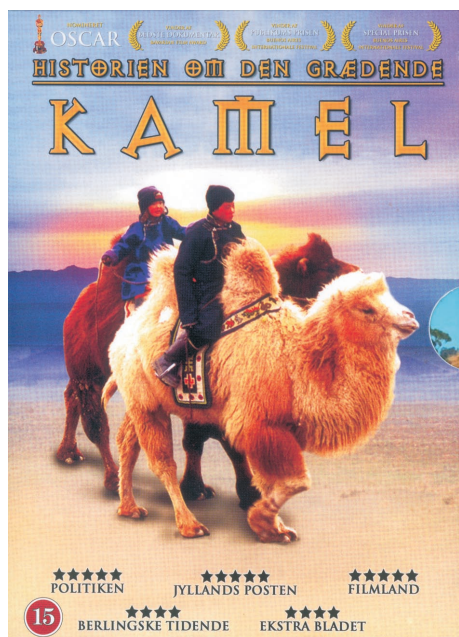
Mens vi taler, erindrer jeg, fra min tid som filmoperatør i *Øst for Paradis* (biograf i Aarhus – red.), en interessant pseudo-dokumentarisk fortælling, som i en periode kunne trække fulde huse i Paradisgade med sit medlevende og fremmedartede indblik i en nomadefamilies liv i Gobiørkenen og deres kvaler med at få en kamel til at amme sit nyfødte føl. *Historien om den grædende kamel* (2003) er på det tidspunkt mit eneste referencepunkt til film fra Mongoliet.

Nomintuya bekræfter, at filmen er optaget i det sydlige Mongoliet, men er i tvivl om, hvorvidt den rent faktisk kan betragtes som en mongolsk film, eftersom den er produceret for udenlandske midler (hovedsageligt i Tyskland) og er et samarbejde mellem en mongolsk og italiensk instruktør.

Jeg lytter med stor interesse, da jeg igennem mit studie på Filmvi-

denskab blandt andet har interesseret mig for undersøgelser af små filmnationer med udgangspunkt i de fortløbende granskninger af og til stadighed intense offentlige debat om vores hjemlige filmindustri. Et centralt fokuspunkt omhandler, hvorledes mindre lande formår at opretholde en lokalt forankret filmkultur på trods af den økonomiske

Filmen om den grædende kamel vakte stor opsigt verden over og blev nomineret til en Oscar for bedste dokumentar af spillefilmslængde i 2005. Filmen kan stadig købes som dvd med danske undertekster.

og kulturelle dominans fra udenlandske aktører, det vil sige især Hollywood.

Jeg fornemmer, igennem det Nomin TUYA kan fortælle, at skimte konturerne af en række af de selvsamme udfordringer og diskussioner som en lille filmindustri og -kultur som den danske fortløbende kæmper med, men her i en helt anden national og radikalt anderledes social-historisk sammenhæng.

Missionen

Nogle måneder senere, da jeg skal beslutte mig for et emne til mit spe-

cial, står min samtale med Nomin TUYA stadig klar i erindringen, og jeg foretager lidt research på emnet »film fra Mongoliet«. To ting står hurtigt klart. For det første, at det er meget svært at finde kilder eller litteratur, som omhandler Mongoliet og dets filmkultur, og for det andet – paradoksalt nok – at den smule sporadisk information, som eksisterer, beretter om, at filmmediet ankom til Mongoliet allerede i 1910'erne, og at en filmindustri efterfølgende blev etableret under det kommunistiske styre allerede tilbage i 1930'erne. Her er altså en national filmkultur, med hvad der forekommer en lang tradition inden for filmproduktion og filmvisning, men uden nogen synlig form for international bevågenhed eller dyberegående beskrivelse.

Set i lyset af de omfattende samfundsforandringer, som landet har gennemgået siden 1990, ser jeg muligheden for igennem mit research-arbejde at bidrage til at kortlægge dele af filmkunstens historiske og nutidige betydning og placering i det mongolske samfund – i det mindste set fra et internationalt perspektiv – som fokuserer på små filmnationer og deres udfordringer. Det er altså min mission.

Kontakter knyttes

Efter ankomsten til det centralt beliggende hostel, hvor jeg skal bo i de to uger jeg er i landet, tager jeg kontakt til Ariunaa Tserenpil, som er leder af NGO'en *Art Council of Mongolia* (ACM), en organisation der arbejder med støtte og udvikling af lokale kunstprojekter og kulturel udveksling med udlandet. Det er med støtte fra ACM, at jeg får mulighed for at møde en række aktører inden for filmindustrien, såvel embedsmænd fra kulturministeriet, undervisere, journalister samt lokale filmskabere, og vi aftaler, at jeg skal kigge forbi deres kontor den

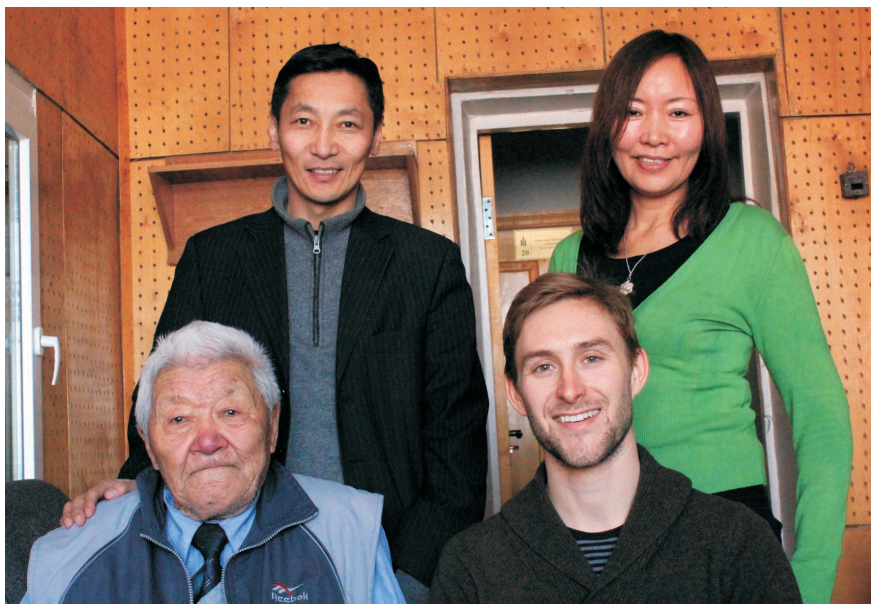
følgende dag, inden jeg påbegynder de første interviews.

Zaya fra ACM, som jeg har været i løbende kontakt med i forbindelse med koordineringen af rejsen og interviews, ser en smule forvirret ud under de indledende høflighedsudvekslinger, da jeg møder op på ACM's kontor. Hun griner og fortæller, at hun havde forventet jeg var en pige. Jeg beklager ikke at kunne leve op til hendes forventninger, mens jeg spekulerer over, hvorvidt jeg af praktiske grunde skal adoptere et engelskklingende navn for at undgå misforståelser i forbindelse med fremtidige møder.

Navneforvirringer som denne – og det kunne lige så godt have været med omvendt fortegn – er en simpel indikation på, at det ikke altid er lige let i mødet med fremmede kulturer at afkode de kulturelle praksisser. Selvom det i Kina er blevet normen, at folk adapterer et angelsaksisk navn, de kan bruge over for udlændinge, virker det ikke til at være tilfældet i Mongoliet, hvilket jeg sætter pris på, forvirring eller ej. Det er en del af udfordringen og spændingen ved mødet med andre kulturer, så den ide droppes hurtigt.

Vi gennemgår listen med interviews, og jeg får indledningsvis mulighed for at hilse på hr. Naranzun, (daværende) direktør for Ministeriet for Uddannelse, Kultur og Videnskab samt efterfølgende at foretage et interview med hr. Bayanzul, en embedsmand fra afdelingen under ministeriet, som tager sig af filmindustri-relaterede sager og lovgivning.

Det er mit håb, at jeg her kan få dannet mig et indtryk af, hvilken rolle staten har spillet i udviklingen og opretholdelsen af en lokalt forankret filmkultur både under og efter det kommunistiske styre i landet. Igennem mit interview med hr. Bayanzul samt efterfølgende interviews med en række filminstruktører, herunder Byamba Sahkya, Dorjkan-

Nis er her sammen med sin tolk Otgonchi-meg på besøg i Filmarkivet. Her blev de vist rundt af arkivets leder Erdenebat og mødte den ældre herre med den værdifulde hukommelse. Bygningen ovenfor huser Det Nationale Filmarkiv.

dyn Turmunkh, Gombo Zoljargal og Gombojav Jigidsuren, får jeg bekræftet og uddybet historien om etableringen af den mongolske filmkultur tilbage i 1930'erne.

Den revolutionære kunstform

I 1935 åbnede det statsstyrede МОНГОЛ КИНО (Mongol Kino) i Ulaanbaatar eller »filmfabrikken«, som den blev døbt i folkemunde, under kunstnerisk vejledning og teknisk støtte fra Sovjetblokken. Etableringen af filmindustrien i Mongoliet var uden tvivl led i en større pan-kommunistisk strategi, der havde til formål at påvirke og kontrollere befolkningens socialpolitiske forståelse af virkeligheden og især promovere kommunismen som rollemodel for fremtidens samfundsorden. Filmmediet blev her et vigtigt instrument i kraft af dets populære masseappel og potentiale som både uddannelsesmæssigt og propagandistisk virkemiddel.

Mens nogle måske anser *Storm over Asien* (1928) som den første mongolske film – på baggrund af filmens fortælling – er det værd at holde sig for øje, at skønt filmen plotmæssigt omhandler en mongolsk hyrdes kamp med de britiske

imperialister, er filmen i det store og hele en russisk produktion.

Det samme gør sig gældende for de første filmproduktioner skabt af filmfabrikken. *Mongol Khuu / Son of Mongolia*, instrueret af den russiske filmskaber Ilya Trauberg i 1936, var en koproduktion imellem filmfabrikken og sovjetiske Lenfilm, men primært med russisk kreativitet og arbejdskraft bag kameraet. Efter sigende blev den første selvstændige Mongol Kino film produceret i 1940 (titel desværre ukendt), og det efterfølgende år blev den første lange dokumentarfilm produceret med den triumferende titel *The 20th Anniversary of Independence of Mongolia* med reference til kommunisternes succesfulde nedkæmpning i 1921 af den russiske baron von Sternbergs besættelse af den daværende hovedstad Urga (herefter Ulaanbaatar).

Perioden fra åbningen af filmfabrikken i 1935 og frem til begyndelsen af 1950'erne kan i dag karakteriseres som den indledende etablering af en filmindustri i Mongoliet. Her fik mongolske kunstnere indledningsvis mulighed for at stifte bekendtskab med filmmediet i samarbejde med allerede veletablerede kræfter fra en af de – på davæ-

rende tidspunkt – kunstnerisk førende filmnationer.

Samarbejdet blev yderligere intensiveret i 1940'erne, da de første aspirerende filmskabere fra Mongoliet blev udvalgt og sendt til Moskva for at studere på den anerkendte sovjetiske filmskole VGIK. Disse filmskabere bragte herefter deres ekspertise inden for filmproduktionens forskellige kreative fagområder med sig hjem og kunne dermed understøtte overgangen til en succesfuld implementering af en nationalt forankret filmindustri i 1950'erne.

Med kultiveringen af kreative og praktiske evner samt en høj grad af produktionsmæssig professionalisme var det kunstneriske grundlag skabt for modningen og opblomstringen af en mongolsk filmkultur op gennem 1950'erne og ind i 1970'erne.

Budskabet spredtes

En yderligere faktor, som bevirkede opblomstring og filmmediets popularitet, var regimets bestræbelse på at udbrede filmmediet til så store dele af landets befolkning som muligt og dermed nå ud til selv de fjerneste afkroge af landet.

Det er i den sammenhæng forbløffende at tænke på, hvor effektivt regimet var, når man tager befolkningens overvejende nomadiske livsstil i betragtning. På grund af den nomadiske livsstil blev distribution og filmforevisning orkestreret af staten, og via et omfattende distributionsnet med udgangspunkt i Ulaanbaatar blev film sendt rundt til de forskellige regioner af landet, hvor forevisninger foregik i lokale kulturcentre i mindre byer og herefter sendt videre ud på de centralasiatiske stepper til nomadefamilierne på kamelryg og senere i jeeps som en del af den statsfinansierede sundheds-, uddannelses- og kulturservice, der turnerede i de tyndt befolkede områder (se bagsiden – red.).

Udbredelsen af filmmediet var som tidligere nævnt led i det kommunistiske styres strategiske brug af filmmediet som propagandamiddel, der skulle overbevise befolkningen om kommunismen fortræffeligheder. Det er derfor ikke overraskende, at fortællinger og temaerne i filmene, med udgangspunkt i en streng censur fra statens side, promoverede et socialistisk verdenssyn og de sociale forandringer i samfundet, som det kommunistiske styre administrerede.

Der blev i særdeleshed fortalt heroiske fortællinger centreret omkring den kommunistiske revolution i begyndelsen af 1920'erne, imens dramaer og komedier om samtiden fulgte den socialistiske realisme-formel, hvor filmenes centrale karakterer, deres evner og dyder, nødvendigvis skulle afspejle arbejderklassen ditto.

Kulturarv under pres

Som afslutning på mine interviews forsøger jeg at finde ud af, om det er muligt at komme i besiddelse af nogle af de få titler, jeg er blevet bekendt med fra perioden før 1990. Instruktøren Jigjid Dejido bliver gen-

tagne gang nævnt som en hovedfigur i, hvad der af flere af de interviewede bliver beskrevet som en gylden periode i den mongolske filmkultur, der forekommer at vare fra starten af 1950'erne og ind i 1960'erne. Det bedste bud synes at være det sorte marked, hvor alskens piratversioner af nye og gamle film sælges i tvivlsom kvalitet og overvejende uden undertekster.

Ved mit besøg i det nationale filmarkiv får jeg mulighed for at besigtige opbevaringen af den nationale filmskat, det vil sige originale 35 mm kopier af fiktions- og dokumentarfilm. Desværre er forholdene langt fra optimale, selvom de uden tvivl, fra arkivets side, gør det bedste, de kan indenfor de rammer, de har at arbejde med. Men i dårligt isolerede bygninger, med et utidsvarende opbevaringssystem fra kommunisttiden og uden tilstrækkelige midler, kan man frygte for, at en stor del af den opbevarede lokale filmhistorie – lagret på porøs celluloid-emulsion – lige så stille og roligt er ved at smuldre væk.

Fornemmelsen af, at dyrebar viden om og indsigt i Mongoliets kulturelle fortid, er ved at gå tabt, bliver yderligere bestyrket, da jeg på min rundtur i filmarkivet møder en ældre herre siddende ved et skrivebord, hvor han med sirlig håndskrift

Det forhenværende nationale filmstudie - Mongol Kino - populært kaldet filmfabrikken.

er ved at udfylde en samling notesbøger.

Lederen af arkivet, hr. Erdenebat, forklarer, at den ældre herre arbejdede i filmindustrien før i tiden, og at han på grund af sin alder udgør en levende encyklopædi over hvem-er-hvem inden for den mongolske filmkultur før 1990. Han er blevet bedt om at nedskrive alt, hvad han kan huske, da et væld af viden omkring filmindustrien uden for yngre generationers rækkevide med stor sandsynlighed vil gå tabt uden hans vidnesbyrd.

Det er tankevækkende og en smule chokerende at indse, hvor let så vigtige kilder som filmisk materiale og personlige vidnesbyrd om en befolknings sociale og kulturelle historie kan gå tabt, hvis ikke der blive taget ordentligt vare på den kulturelle arv. *(fortsættes)*

Nis Grøn

nisgreeny@gmail.com

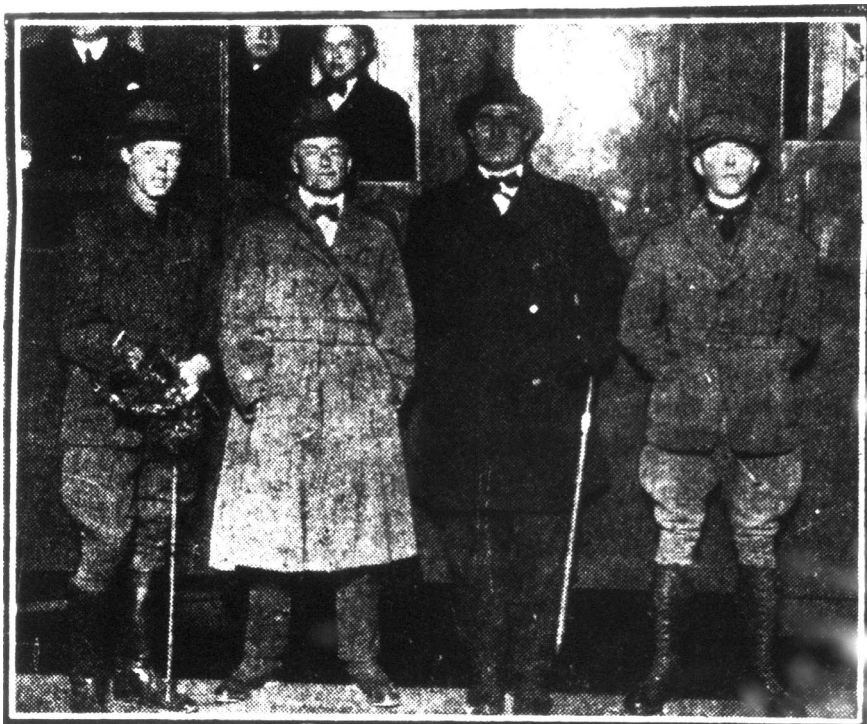
Til højre for artikeloverskriften på side 12 er titlen gengivet med de traditionelle mongolske skrifttegn. Kalligrafi: Sukhbaatar Lhagvadorj

Dagens Nyheder

København – Mandag den 19. Marts 1923

Da den danske Ekspedition til Mongoliet rejste –.

**Dr. Krebs og hans Mænd drog i Aftes ud paa Rejsen
til Mongoliet.**

Fra venstre: Tage Birck, Dr. C. J. Krebs, Kaj Borgstrøm og Haslund-Christensen.

Med Korsørtoget Kl. 7,20 i Aftes forlod Deltagerne i den danske Ekspedition til Mongoliet København.

Hvordan formede Afrejsen sig? Som enhver Afrejse fra Centralbanegaarden. Vi kender jo efterhaanden denne Perron ved Afgangstid, de smaa afskedtagende Grupper, de raabende Appelsin- og Chokoladedrenge, de sidste Haandtryk ved Kupévinduet, de hidsende Smæld af Waggondørene, der smækkes i, Togførerens Pift i Fløjten, de spredte Hurraraab, de viftende, hvide Lommetørklæder ... og til allersidst

den underlige, beklemt Følelse hos dem, som staar tilbage paa Perronen, naar den røde Lanterne paa den bageste Vogn er helt forsvundet ude i Mørket.

Den Afsked, Dr. Krebs og hans tre Mænd tog med København, og som Slægtninge og Venner tog med dem, artede sig heller ikke meget anderledes.

Billedet var i alt væsentligt det gammelkendte, og kun det hvide Lyn fra Pressefotografens Magnumbombe, fem Minuter før Toget satte sig i Bevægelse, kendetegne-

de, at der var noget særligt paa Færde.

Da den graa Røg drev bort fra Perronen, var der endnu et Øjeblik til at se de fire Mænd an.

De var alle lige stærke og store, en sund Rødme farvede deres Kinder, og de viste alle fire Tænder i et stort og lykkeligt Smil. En enkelt af dem stod med en pragtfuld Buket af røde Nelliker i Haanden, en anden dampede paa sin B. B. B.-Pibe som en Skorsten. Dr. Krebs selv lod til at være den allergladeste, og med et fast Haandtryk tog han Afsked med Familie, Venner og Kammerater.

Et Lyn-Interview.

Et rask, lille Interview med Ekspeditionens Leder bliver der endnu Tid til.

– Har De Rejsefeber?

– Ikke Spor, svarer Dr. Krebs og smiler dobbelt saa meget som før, ikke Spor ... mere.

– Hvornaar er De i Hamborg?

– I Morgen tidlig, og saa haaber jeg, at vi straks kan gaa om Bord i Ø. K.s Damper „Malaya“. Med vi mener jeg os fire, som nu tager af Sted ... Haslund-Christensen, Tage Birck, Kaj Borgstrøm og jeg selv. Ekspeditionens andre Deltagere kommer senere. Min Broder, Ingeniør Ove O. Krebs og Georg Riefstahl er jo begge ovre i Amerika for Tiden for at sætte sig ind i moderne Minedrift. De lander i Peking til Efteraaret, og det samme gør Ekspeditionens syvende Deltager, Bestyrer Erik Isager, som kommer oppe fra Frederikshavn, og som ikke har kunnet faa fri fra sin Stilling før om nogle Maaneder.

– Hvornaar kan vi love vore Læsere, at den første Korrespondance om Ekspeditionen til Urjan-chaj vil komme til København?

– Om ikke før, saa sender jeg da i hvert Fald en Korrespondance hjem fra Suez, og dér er vi, om alt gaar vel, allerede om fjorten Dage. Næ-

ste Gang, De hører fra mig, bliver ved vor Ankomst lil Shanghai. Fra Peking, Gobi og Urga er det ogaaa min Agt at sende Breve hjem, saaledes at man stadig vil kunne følge vor Fremrykning mod Bestemmelsesstedet, men naar vi først har naaet Zobel-Sletten i Urjan-chaj og slaar Lejr der, bliver det jo straks noget vanskeligere at holde Korrespondance-Forbindelsen ved lige. Naa ... jeg skal selvfølgelig nok gøre mit bedste.

– Hvornaar tror De, at vi atter ser Dem i København?

– Det er ikke godt at sige paa bestemt Dato. Tidligst om et Aar, tror jeg, men det bliver da sikkert kun paa en lille Visit, saa vil jeg atter tilbage til Virksomheden i Urjan-chaj. Og hvad mine udmærkede Rejsefæller angaar, saa er der vist ingen

af dem, der tænker paa saa hurtigt at vende tilbage. Urjan-chaj er et saa dejligt Land, at naar man først har slaaget sig til Ro dér, ryster man ikke gerne lige straks Støvet af sine Fødder igen for at rejse hjem ...

Ekspeditionen leve!

Der var kun et lille Minut igen til, at Toget skulde gaa, og de Rejsende havde ikke længere Stunder til at blive staaende paa Perronen. Et sidste hastigt Haandtryk, et Smil, et godmodigt „Farvel“ og „Paa Gensyn“, saa var alle oppe i Vognen, og Togføreren begyndte at slaa Dørene i ...

De fire unge Mænd, som drager ud for at skabe sig Fremtid og Lykke saa mange Tusinder af Mile borte fra Hjemmet, rejste alle sammen

paa 3die Klasse. Det var, som de derved vilde markere, at det var en *Arbejdets* Ekspedition, de drog ud paa, og ikke en almindelig Lystejse.

Da Toget, et halvt Minut forsinket, satte sig i Bevægelse, lød der et Raab fra en lille Klynge af unge Mænd paa Perronen:

– *Dr. Krebs' Ekspedition længe leve!*

Det var Kammeraternes Farvel, og da Hurraraabene, tre lange og tre korte, gjaldede, var der mange af de omkringstaaende, som intet kendte til de Bortdragende, men som havde hørt om den dristige Ekspedition, der blandede deres Stemmer med Kammeraternes. Saa førte Toget de fire modige og energiske Mænd ud i Natten, den første lyse Foraarsnat.

Junior.

Med pressen i hælene

Torsdag den 15. marts 1923 blev der i *Nationaltidende* på forsiden bragt en stort opsat artikel med overskriften i store typer: *En dansk Ekspedition, som vil tage Land i Mongoliet*. Som indledning orienteres læseren kort om projektet med en underoverskrift med lidt mindre skrift: *Læge C. J. Krebs og 6 unge Danskere forsøger med Støtte fra Ø. K. og Carlsberg-Fondet en dansk Kolonisation i Urjan-chaj*. – *Det herreløse Land med de store Rigdomme, som blev glemt, da Grænserne droges. Interview med Ekspeditionens Leder, Læge C. J. Krebs, som hele Tiden vil sende Korrespondancer til „Nationaltidende“*.

Et stort portræt af Carl Krebs, tegnet af Otto C., pryder forsiden, mens der bringes mindre fotografier af fire af deltagerne på de følgende sider af avisen. Otto C. var den kendte bladtegner Otto Peter Chri-

stensen (1898-1982), som på dette tidspunkt var fast tilknyttet avisen, fra 1931 *Berlingske Tidende*.

Dagen efter stod artiklen med benyttelse af den samme sats i *Dagens Nyheder*, en anden af de store københavnske dagblade. Sammenfaldet var ikke tilfældigt. De var begge

en del af det, der i daglig tale kaldtes *De ferslewske Blade*. I slutningen af 1800-tallet havde den dygtige iværksætter Jean Christian Ferslew (1836-1910) opbygget en vidt forgrenet virksomhed, hvori indgik et litografisk etablissement og en papirfabrik. I 1876 grundlagde han dagbladet *Nationaltidende*, hvor Herman Bang vakte opsigt med sine journalistiske bidrag. Ferslew overtog flere andre dagblade som *Dagens Nyheder* og *Dagbladet*. Hans børn fortsatte udgivervirksomhederne. Gennem årene konkurrerede *Nationaltidende/Dagens Nyheder* (der var ofte sammenfald i de journalistiske artikler) som et socialt/kulturelt eliteorgan med både *Berlingske Tidende* og *Politiken*.

Det var ikke tilfældigt, at det var de to ferslewske københavneraviser, der orienterede om den krebske ekspedition. De henvendte sig til det højere borgerskab med en natur-

»Paa ovenstaaende Kort vil man kunne følge den Rute, som det er nødvendigt for Ekspeditionen at rejse for at naa Bestemmelsesstedet Urjan-chaj i Mongoliet, da det har vist sig udelukket at faa Gennemrejsetilladelse i Rusland.«

lig interessere for handel, økonomi og kultur. Og så havde *Dagens Nyheder* allerede tidligere omtalt projektet i forbindelse med et foredrag af Carl Krebs holdt i *Geografisk Selskab* april 1921 (se Ger 85 s. 14).

Journalisten, der underskriver sig *Clerk*, er åbenbart imponeret af den statelige ekspeditionsleder, som får denne karakteristik: »Dr. Krebs er en Mand, som ved hvad han vil. Hans skarpt skaarne Ansigtstræk vidner om sejt stædig Villie til at føre de Beslutninger, som en Gang er taget, ud i Livet. *Dansk* er han af Udseende, blond og med blaa Øjne. Og med urokkelig Ro gør han rede for alle Ekspeditionens Planer.«

Deltagerne i ekspeditionen beskrives af Krebs: »Jeg selv er jo dens Leder: Læge *C. J. Krebs* hedder jeg, Sekondløjtnant i den kgl. Livgarde. De to næste Deltagere er min Broder, Ingeniør *Ove Krebs* og Hr. *Georg Rieffesthal*, som begge for Tiden er i Amerika for at sætte sig ind i forskellige Slags Minevirksomhed, der vil kunne komme os tilgode senere hen i Urjan-chaj. De to støder til Ekspeditionen i Peking til Efteraaret. Endvidere er der tre Landmænd: Godsforvalter *Henning*

Haslund-Christensen, som lige er vendt hjem fra England, Forvalter *Tage Birck* og Sekondløjtnant *Kaj Borgstrøm*.

– Det bliver ialt kun seks. Hvem er Nummer 7?

– Det er ogsaa en Landmand, nemlig Bestyrer *Erik Isager* fra Frederikshavn. Han støder ligesom min Broder og Hr. *Rieffesthal* først til os i Peking til Efteraaret.«

Herved var der gjort rede for deltagernes baggrund. Lederen Krebs var da 34 år, hans bror Ove var 33, Borgstrøm 29, Isager 28, Haslund 27, Rieffestahl 24, mens det ikke har været muligt at skaffe detaljerede oplysninger om Birck. Kun Carl Krebs var gift. Om nogle af de andre ved vi, at de havde ungdomsveninder, som de skrev hjem til – men ikke senere giftede sig med.

Journalisten vil naturligvis høre om det sted, hvor de unge mennesker skulle slå sig ned. Og Krebs fortæller beredvilligt om det herreløse Urjan-Chaj, som han jo tidligere havde besøgt, og til slut orienteres der om rejseruten og dens længde. På grund af de politiske forhold i Sovjetunionen efter oktoberrevolutionen 1917 måtte de tage

den lange tur med skib: »Sørejsen til *Shanghai* varer syv Uger. Derfra kører vi med Jernbanen til *Peking* og videre til *Kalgan-Passet* ved den store Kinesiske Mur. Herfra gaar Vejen med Automobil langs „Store Nordiske“s Linie igennem *Gobi* til *Urga*, hvor Mongolernes „Dalai-lama“ residerer. ... Her maa Ekspeditionens Gods omlades paa Heste og Kameler, og de sidste 3-400 Kilometer tilbagelægges med smaa Dagsrejser. Saa naar vi til den Steppe – „Zobel-Sletten“, hedder den, – som jeg har udset mig paa min tidligere Rejse.

– Og her bliver De?

– Ja. Vi slaar Lejr og gaar i Gang med at bygge et foreløbigt Blokhús. Det er i Juni Maaned, vi naar dertil, en meget behagelig Tid af Aaret, og til næste Foraar begynder vi at pløje og saa ... vi naar det jo desværre ikke i Aar. Men der bliver saamænd ogsaa nok at gøre med at bygge og hegne. Al den Jord, man vil dyrke, maa hegnes.

– Hvor meget vil De begynde med?

Saa stort et Areal, som vi kan naa. Efterhaanden er det saa Meningen, at vi skal komme op paa 1000 Tønder Land eller mere. Forudsætningen for det hele er, at Floden *Iga* – en Biflod til *Selenga* – er sejlbart, saa at vi ad den kan komme ned til Kiachta, hvor der er danske Telegrafister, og videre derfra ned til Jernbanen. Paa den Maade vil vi da kunne faa vore Produkter afsat.

Iøvrigt er det særlig de kostbare Zobelskind og Maarskind, vi regner med at tjene paa. Og med Tiden finder vi maaske ogsaa i Urjan-chaj et større Afsætningsmarked for danske Landbrugsmaskiner.«

Det viste sig, at helt så let kom rejsen nu ikke forme sig. Først i november 1923 nåede de frem til deres bestemmelsessted på Zobel-sletten.

Jens Vellev

Den danske Ekspedition til Mongoliet - I

Mod det fjerne Maal.

Af Ekspeditionens Leder, Læge C. Krebs.

Paa Jagt efter Malaya.

Dagens Nyheder

19. April 1923.

*Rosshafen i Hamborg,
20. Marts 1923.*

Aa ja, længe nok har mine Knogler værket af Udvé, men nu er det naaet. Vi er i Gang, Skibet glider, og intet kan standse os. Farvel, mit Fødeland med dine tusinde Hjem, ja med dine hundrede Tusinde Kanin-gaarde over og ved Siden af hinanden. Ikke mine Øjne skal længere spejde over Tagryggene mod Himlens Blaa og Luftens Slotte. De vidtstrakte Stepper er vore, og Skovene paa Bjergskrænterne og Floderne med det klare Vand fra Bjergenes Sne. Farvel, mine Lands-

mænd, ja Farvel med Striden om Ord og Gerninger og Løgne og Dementier. I vore Skove kukker snart Gøgen, og den nærmeste Nabo er 100 Mile væk.

Ja, vore er de solrige Stepper, til at pløje og saa, og til at se Kornet spire og bære gylden Høst. Og Dyrene i Skoven er vore, din springende Hjort og det rodende Vildsvin. Og Laksen i Floden tilhører os, saavel som Rypen paa Bjergtoppen og Vildgæssene paa de store Søer. Ja, selv Guldet i Bjergene er vort, saavel som alle Aarets solgyldne Dage.

Og til sidst, – ingen indeklemte Grav under dryppende Træer, men Steppen med Ulv og Ørn, der piller

Knoglerne rene, og Sol og Vind til at polere dem, saa de ligger som Elfenbensperler i Foraarets grønne Græs.

Nej, vist ikke, du kæreste, ikke det sidste, hvem tænker paa det nu, ikke jeg, ikke vi. Det var bare et Digt. Det var bare Glæden over mit nye Land, der var saa fuldkomment, at end ikke Døden skulde kunne ødelægge Billedet. Og det er for Resten – det ved jeg – kun en mat Efterklang af Poul Martin Møllers „Jeg vil løbe min Vej“ eller „Farvel, min velsignede Fødeby“, som det vist hedder.

Men vi vil skrive Digtet igen med Plov og Økse, lad saa Formen ogsaa blive mangelfuld.

Kanalen, 26. Marts.

Her følger saa en jævn Beretning om Ekspeditionens Rejse til Dato, Eventyr og Farer er der ingen af. Sejladsen er Magsvejr. Og Vanskelighederne er udsat, men ikke overvundet.

Vi kom uden Farer til Korsør; Ekspeditionens morsomme Medlem, der ogsaa er dens Kæmpe (130 kg), var opstemt af „Befolkningen“s Begejstring ved Afrejsen og vore Gymnastikkammeraters Hurraraab. Han fortryllede Kupéens øvrige Beboere med vilde og utrolige Udkast til Bedrifter, hvoraf den mindste var Afstraffelsen af den sidste Buddhainkarnation i Urga med Bambus under Fodsaalerne, hvis han skulde være taabelig nok til at prøve paa at gøre os Vanskeligheder.

I Korsør gik vi „forsøgsvis“ ind i Kielerfærgens 1. Klasses Salon men blev, trods velmente Forsøg paa at foregive Ukendskab til Sproget, henvist til en dybtbeliggende Salon forude. Den indeholdt dog fire Lædersofaer, der blev beslaglagt i Urjan-chajregeringens Navn, medens et Par Stole tjente til Natteleje for mindre højtstaaende Personer, tyske Handelsrejsende og ligestillede.

Ved en dansk Krone i Drikkepenge blev den lille Opvarter saa tjenstivrig, at han hentede en Grammofon, der med Jazz og anden Larm overdøvede de Stemmer, der med blide Ord søgte at binde Sjælens Baad til det Land, der var vort, – og vi sov ind til Tonerne af Bajaderen og Bølgernes Brusen om Skibets Bov.

Red. *Det muntre selskab har valgt at rejse til Hamborg via skibsruten Korsør-Kiel, som netop var genåbnet efter verdenskrigen. Ekspeditionens »morsomme« medlem på 130 kg må være Kaj Borgstrøm med øgenavnet Bøffelen.*

I Hamborg slap vi let gennem Tolden til Trods for vore dødbringende Pistoler. Det skyldtes et venligt Brev fra det tyske Gesandtskab i København, et Brev, der var en Slags Tak for ydede Tjenester til Krigsfanger i Rusland.

Paa Billedet ser man Ekspeditionens Deltagere i Hamborgs Havn paa Jagt efter M. S. „Malaya“. Solen skinnede mellem Skyer og blinkede i toppede Bølger. Mængder af smaa Slæbedampere for omkring i Havnen og holdt Vandet i stadigt Oprør. Store Dampere – under fremmede Flag, mest – udsendte tykke Røgskyer, og rundt paa Kajerne stod Kranerne og svingede med Armene eller rakte dem mod Himlen med en tavs Bøn om Arbejde.

Vi sejlede lige mod en Dør for Enden af en Kanal, Døren gled til Side. Vi kom ind i et Bassin og sejlede uden at standse Farten lige mod den næste Slusedør – der ogsaa gled til Side og lukkede sig bag os, uden at man saa nogen Styrer af disse Bevægelser. – Trolddom af en Slags.

Saa var vi i Rosshafen, og der saa vi pludseligt Danmarks Splitflag paa et stort Skib med fire Master og talrige Lastebomme, men uden Skorsten. Det var Ø. K.s „Malaya“. Dens gule Master og hvide Overbygning skinnede i Eftermiddags-solen, og vi følte os stolte over, at netop den stolteste Skude i Hamborgs Havn skulde være vort Maal.

Det mente vi straks med en Lægmands Mening, og det mener vi nu, efter at have set den fra for til agter og oppe og nede, og efter at have ført dybsindige Samtaler med Kaptajnen paa den høje Bro og med „Mester“ nede i Maskinen.

„Malaya“ – og et Par Søstre – er Danmarks største Fragtskibe. Familien hedder „Afrika-Klassen“, og de er vistnok Skibsbyggernes foreløbigt sidste Ord. „Burmeister & Wain“ og „1921“ staar der paa en stor Plade med Danmarks Vaaben i Relief. „Malaya“s Snese af Lade-

bomme med sindrige og praktiske, elektriske Spil, kan forbavsende hurtigt fylde Skibets uhyre Mave, der tager 15.000 Tons. ...

Red. *Krebs fortsætter sine »dybsindige« samtaler med kaptajnen, men springer i sin beretning hurtigt frem til afsejlingen fra Antwerpen, hvor skibet er blevet lastet til grænsen for den tilladelige dybgang i den lavvandede Scheldeflod. Med lods om bord og de få passagerer sejler M/S Malaya ned ad Scheldefloden og sætter kursen mod Gibraltar. Næste gang Krebs griber pennen er skibet på vej gennem Middelhavet.*

Middelhavet i Marts.

Nede fra Maskinrummet høres en dæmpet Brummen. Det lyder saa selvbevidst og tilforladeligt. Og det er det ogsaa. Tre Hundrede Heste slider i Stemplet i hver Cylinder, og af dem er der seks paa hver Side. Seks Cylindre for hver af de Skrueaksler. – „Var det ikke for visse Formaliteters Skyld ved Suezkanalen“, siger de fire Tusinde Heste, (garanteret 3,600), „løb vi saamænd gerne i eet Træk fra Antwerpen til Singapore. Vore Kammerater, der trækker Dampene og æder Kul, maa jo standse 3–4 Gange paa Vejen for at fouragere. Vor Mad tager slet ingen Plads op; den ligger i den dobbelte Bund, hvor der ellers skulde være Vandballast. Vi er i enhver Henseende uforlignelige,“ siger de 4000 Heste.

„Mester“ sidder i en Flugtstol paa Dækket, og man kan se paa hans sorgløse Minespil, at han deler Hestekræfternes Mening, at de er hævede over enhver Kritik og Mistanke.

Jeg sætter mig ogsaa i en Flugtstol, for jeg har undervist den let modstræbende Ekspedition i Russisk, og vi har bokset lidt for at styrke Sjæl og Legeme. Og nu skinner Solen, og Vinden kommer i smaa,

svale Pust hen over azur-blaa Bølger. – Jeg ved for Resten ikke, hvad Azur er, men de er blaa som „Blaaelse“. – Det er sandt. Bølgerne hvisker saa sagte langs Skibssiden. En lille, hvid Vipstjert kommer flyvende og sætter sig paa Rælingen. „Hvad vil du,“ hvisker min Sjæl, der var ved at sejle ind mellem Sive- ne ved Bredden af Bevidsthedens Sø. „Hvad vil du her, hvorfor flyver du ikke hjem til en Have, jeg kender, med din Kæreste? – Ah, nu ser jeg, du har tabt et Par Svingfjer af din ene Vinge. Stakkels lille Ven. Stakkels vi begge to, som ikke kan flyve“. Men nu fløj den – lige op mod Solen, og Solen blændede mig, saa jeg saa intet mere og hørte ikke en Gang Bølgernes sagte Mumlen ved Skibssiden. ...

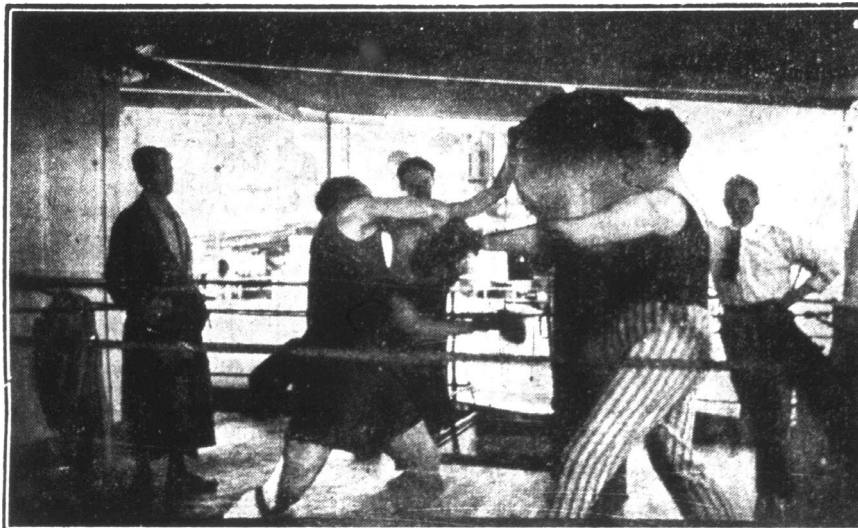
Red. Krebs slumrer ind og drømmer en mærkelig drøm om en mand, der iført rund hat og sort overfrakke staar ved rælingen og skuer visionært ud over havet.

— — — „Syv Glas. Ned at drikke Te“, lød det brutalt i mit Øre og jeg vaagnede op med Solen lige i Øjnene, og Ansigtet forbrændt af de næsten lodrette Straaler.

„I Morgen er vi i Port Said,“ sagde Styrmændene.

„Port Said, Port Said,“ sagde jeg til mig selv og gned mine værkende Øjne. „Det er jo Rigets Port og Indgangen til Morgenlandene. Maa ikke ens Hjerter danse i Forvejen hen over Bølgerne – ligesom den røde Solkugle danser paa Kimingen i min Sekstant – ned gennem Kanalen og det røde, glødende Hav til Indiens og Kinas Mirakellande. – Og saa er det endda kun Begyndelsen til Eventyret.“

Skulde det ikke være Umagen værd?“

Ekspeditionens Deltagere træner. Længst til venstre Lederen, Læge Krebs.

Dagens Nyheder

20. Juni 1923

Det røde Hav, 11. April 1923.

Naar man er kommet gennem Kanalen ved Suez, er man kommet ind i Jordens Bagerovn og gør vel i at sidde stille i sin Flugtstol paa det Sted i Skibet, hvor man kan finde en Smule Luftning.

Vi slap nogenlunde helskindede gennem Port-Said. – Port-Said er en Flok Terriere paa Jagt efter en Rotten. Rotten er i hvert Tilfælde den stakkels Passager, der dagligt stiger i Land her for at faa et første Indtryk af Orientens Herligheder. Da Terrierne er trænedes og Rotten nærmest døvet af Skraalet og blændet af den glødende Sol, saa har den semitisk-arabiske-nubiske, i alle Tilfælde sorte og hedenske, Port-Said-Terrier hele Fordelen, og vi maa betale.

Red. Krebs er mildest talt ikke begejstret for det første møde med Orienten. Efter et kort besøg i land, »flygter« han tilbage til skibet. Han fortsætter i lyrisk stil, da skibet igen stævner mod øst i det næsten »kogende« varme røde Hav.

Vi sejler under nye Stjerner her. Sydkorset dukker op af Havet som et Smykke af fire straalende Stene

og een lidt mindre. – „Damerne i Australien bærer det som Smykke,“ siger Kaptajnen, „og de glemmer ikke den lille femte Diamant.“

Og Nordstjernen nærmer sig hver Dag et lille Stykke til Horisonten. „Saa! nu bliver de igen tossede, Stjernekygterne,“ siger Kæmpen. „Skal vi saa gaa ned og faa Resten af den Bridge og en Sjus og lade dem faa alle Stjerne; der er nok af dem.“

I den klare og lune Tropenat er Stjerneerne ikke den daarligste Del, og stor Visdom og Ro tilfalder den, der med Taalmodighed følger deres Gang. Lad være, at deres klare Øjne ser med Ligeegyldighed paa vort Sandskorn af en Klode. Skønne og mægtige er de i deres rolige Ligevægt.

Der staar Jupiter i Vægtens Tegn. Den lyser saa klart, at den spejler sig som en skinnende Stribe paa det sorte, blanke Vand, næsten som en lille Maane. Hver Nat bevæger den sig tilsyneladende et lille Stykke tilbage i sin Bane, men vi ved af tillært Visdom, at det er fordi vor lille Jord i sin lille Kreds gaar hurtigere i samme Retning. – Store, vise Kopernikus! som saa det, uden at der blev peget paa det først.

Men en Dag vil Jupiter vende om og gaa videre paa sin Bane ud af

Vægtens Hus og ind i Skorpionens, og videre ad Dyrekredsens gamle Alfavej, den som allerede de Gamle satte Milepæle og Navne ved. – Og før den naar til Krebsens Hus kan vi være Konger eller Tiggere eller Græs paa Marken – og liden Forskel for det, – set fra Jupiter. ...

Singapore, 26. April 1923.

Singapore er en engelsk Kronkoloni og et Led i den Kæde af Stationer, der begynder ved Gibraltar og ender i Hongkong. Det er en By og en lille Ø ved Malakkahalvøens Sydspids. Den er en rig og forunderlig Stad med Automobiler og Rickshaws i Fart paa asfalterede Veje. Om Dagen er Palmer og Akacier med ildrøde Blomster dens Prydelse, men om Aftenen ser man kun de røde Lamper paa Verandaen i Raffles Hotel. De lyser paa Landets Herrer, som bugter og vrider sig rundt paa Gulvet med deres tynde og blege Kvinder, medens de elektriske Vifter ustandseligt snurrer, og Jazz-Mændene opfører deres egen private lille Dans. ...

Red. *I Singapore bliver ekspeditionens deltagere gæstfrit modtaget af deres landsmænd, som driver ØK's gummipantager i Johore. Krebs er imponeret over de dygtige danskeres veldrevne plantager.*

Til sidst, for at man ikke skal glemme os og „Ekspeditionen“, sender jeg et Billede af Morgentræningen om Bord paa „Malaya“. Som man ser, mangler det hverken paa Kraft eller god Villie. En af Deltagerne – jeg er ikke bemyndiget til at meddele, hvem det er – har da ogsaa opnaaet et brækket Næseben. Men det er allerede saa godt som nyt igen.

Red. *På forespørgsel bekræfter Carl Krebs's søn Axel, at det brækkede næseben tilhørte ekspeditionslederen selv.*

Dagens Nyheder

1. Juli 1923

Manilla, 9. Maj 1923.

Vi sejler Vandet tyndt i alle de store Have og kommer nærmere og nærmere til Maalet, og mere og mere vokser Fornemmelsen af, at vi staar som Bruden ved Kirkedøren, foran det store og afgørende. – Og maaske tripper vi lidt nervøst, for man ved jo ikke. ...

Over Suluhavet kom vi til Ilo-Ilo. „Not much of a place“, sagde den amerikanske Karantænelæge. Der var dog en dejlig Kokusskov med Sydhavshytter, luftigt anbragt paa bøje Bambusstylter. Der gik vi en Tur under en lodret Sol og forfriskede os paa Vejen med Mælken af friskplukkede Kokusnødder. De er helt fyldt med Saft, ikke en lille Smule Saft, som i de Kokusnødder, vi købte hjemme som Dreng. – Naar man lægger Nakken tilbage, og Sol og Varme straalene ned mod ens lukkede Øjne, medens man suger den lune og søde Mælk, saa kan man et Øjeblik synke helt tilbage til sin første Barndom, ja helt tilbage til Kulskovenes Palmer. ...

Da vi der havde losset en Mængde Tons Cement, af Ø. K.'s egen Nørre-Sundby-Cement, sejlede vi til Manilla, som er Hovedstaden for disse skønne Øer. Som Maager sværmede Filippinernes Baade om Skibet. De er smalle som en Kniv og derfor forsynet med Udliggere af Bambus. Naar Vinden tager haardt i det store trekantede Sejl, og den ene Udligger presses for dybt i Vandet, klatrer en af de behændige brune Mænd ud ad Tværstangen til den anden Udligger, der svæver i Luften, og undertiden et Par Mænd, til Udliggeren kun stryger i Overfladen af Vandet. Som en Maage stryger den hen over de skumtoppede Bølger.

I Gaar Aftes kom vi her til Manilla. Vi blev derude paa Reden og saa bare en lang Række blinkende Lys.

Manilla – Manilla, hvad er det med Manilla? For den, der kan læse i Sten, og det kan man, naar man har lært det og er benaadet af Guderne, staar hele Stadens Historie skrevet paa gamle, mosgroede Mure fra den spanske Tid og paa grimme, men kolossale Kontorbygninger og Lagre, som Amerikanerne peger paa med Stolthed.

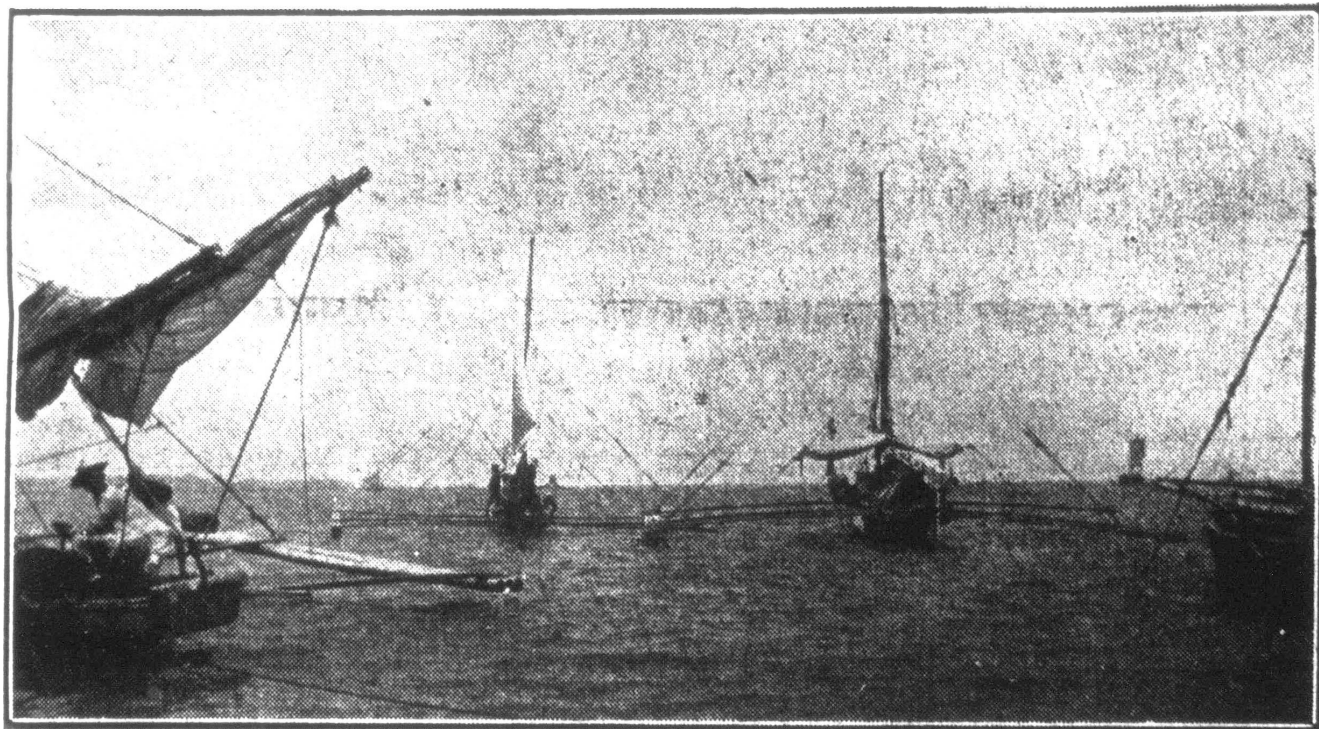
– Forrest ligger – paa et nyligt opfyldt Terræn – et uhyre Skur med hushøje Bogstaver: „Køb en Ford og mor Dem for Forskellen“. Saa ligger der et gammelt spansk Kastel. – Her er det, at ens Uvidenhed kommer saa ærgerligt til sin Ret, for det minder alt sammen om et eller andet bekendt, men man – eller rent ud jeg – har kun daarligt Rede paa, hvad det er. De brede Grave er udtørrede og er blevet til en fin Golfbane med friske grønne Plæner. Bagved ligger Kronborgs Mure og grønne Volde omkring en By af sæere Huse. De er næsten lutter Vinduer med smaa Ruder af Muslingeskaller. Maaske er der Forbilleder til dem i Sevilla og Granada. Men Portene i Volden er prydede med Ridderer og Søjler, der minder om Kronborg Slotskirke. ...

Nu skyller Regnen ned derudenfor i fingertykke Straaler, og Strømmen af Vand bruser allerede hen over Stenfliserne. Jeg sætter mig paa en lav Sten lige inden for Døren og tager min amerikanske Avis frem for at finde ud af, hvad Manilla tænker paa.

Der er en Overskrift med større Typer end Bladets Navn tværs over hele Forsiden, – amerikansk! maa man vel sige. Hvad er det?

„Manilla-Officerer fanget af Røvere“, og nedenunder med mindre, men endnu tommestore Bogstaver: „Kinesiske Eks-Soldater plyndrer Peking-Ekspressen, bortfører 30 Udlændinge og forlanger Løsepenge. En Englænder er dræbt.“

Det var forresten en Nyhed, maa jeg indrømme, det er jo vort Tog om

Filippiner-Baade.

et Par Uger, Shanghai–Peking-Ekspressen. Jeg tager Solhjælmen af og tørrer Sveden af Panden, for det drypper ned paa de interessante Nyheder. „Det er,“ siger jeg til mig selv, „det frækkest, de har lavet siden Boxeropstanden.“ Nu maa vist vor lille Ekspedition bide Tænderne sammen. – Og jeg læser videre. Om et afsporet Tog, Riffelskud i Natten, Skrig af Kvinder og Børn, Plyndring, Stød og Puf med Riffelkolber, i Korridoren Englænderen, skudt gennem Hovedet paa kort Afstand, „med Ansigtet sværtet af Krudt og næsten ukendeligt.“ En af de bortførte Kvinder, der drives bort ad stenede Veje, barfodet og i Natdragt, er en Svigerinde af John D. Rochefeller.

„Det bliver dyrt, det bliver meget dyrt“, siger jeg til mig selv, og tænker især paa de Møllestene af Forpligtelser, den stakkels fra alle Sider plagede kinesiske Regering vil faa hængt om Halsen. Men det er jo rigtigt paa en Maade. Den hvide Mand kan ikke tage sin Fod tilbage fra det Sted, hvor han een Gang har sat den.

Os, Ekspeditionen, gør det ikke noget; det næste Udbrud kommer ikke der igen. ...

Red. Den foruroligende nyhed om togrøveriet skaber en strøm af mareridtsagtige erindringsbilleder fra Krebs' dramatiske fortid i Rusland.

Der er ikke noget som Menneske-øjne. Men jeg husker fra Novo-Tjerkask en Krigsfange i vort Tog, han blev skudt i Halsen af en Kugle, der var tiltænkt de Røde. Da jeg kom til, havde en Sygeplejerske viklet et Bind om Halsen paa ham, og Blodet fra de store Halsaarer var ved at kvæle ham, saa Luftrøret var ogsaa ramt. Hans brune Øjne flammede med en tavs Bøn om Hjælp, medens jeg raabte paa en Saks og begyndte at tage Bindet af. Men der var ingen Saks, og før jeg kunde faa det lange Bind viklet af, blev han blaa i Ansigtet og kvaltes. Selv nu, fire Aar efter, brænder de øjne med uformindsket Kraft og vil ikke slukes.

Ogsaa andre Øjne har jeg set, Øjne, der kan trække en Mand tværs over Kontinenter og store Have, og endda faa dem til at synes smaa, Landene og Havene, sammenholdt med Maalet.

„Four things greater than all things are, horses and women and love and war“. Det blev ved at regne, og jeg drømte herligt om forbigangne og kommende Kampe, indtil Tusmørket faldt paa, og jeg opdagede, at der maatte være gaaet mange Timer.

Saa skyndte jeg mig ned til Skibet, hvor jeg ankom saa vaad, at det ikke vilde have gjort nogen Forskel, om jeg var svømmet derud i Stedet for at benytte Broen.

90 mm havde det regnet, sagde Avisen næste Dag.

Red. Efter Manila på Filippinerne fortsætter rejsen til Shanghai, hvorfra Krebs den 10. juni sender sin næste beretning hjem til redaktionen i København. Læs videre i næste nummer af Ger.

Elbegdorj forelæser på nordkoreansk universitet

Præsident Ts. Elbegdorj aflagde i slutningen af oktober et officielt besøg i Nordkorea. På besøgets sidste dag den 31. oktober holdt han på opfordring af sine nordkoreanske værter en forelæsning på universitetet i hovedstaden Pyongyang.

Forelæsningsen, der blev offentliggjort i engelsk oversættelse af det mongolske nyhedsbureau MONTSAME den 5. november, giver et sjældent indblik i den mongolske stats selvforståelse og hvad en demokratisk valgt præsident af borgerlig observans har behov og mulighed for at sige til lederne af en kommunistisk styret, personkultdyrkende étpartistat. *red.*

Jeg overbringer hermed mine varmeste hilsner til akademikerne, professorerne og de studerende ved Kim Il Sung Universitet.

Det glæder mig meget at have fået lejlighed til at aflægge et besøg på Kim Il Sung Universitet for at tale om Mongoliets udenrigspolitik og forholdet mellem Mongoliet og Den Demokratiske Folkerepublik Korea.

Historisk rids

Mongoliet er et fredselskende, uafhængigt, åbent land, der fører en flerstrengt udenrigspolitik. Mongoliet som stat har traditioner, der rækker århundreder tilbage i tiden. Som mange af Dem ved, opbyggede mongolerne i det 13.-14. århundrede verdens største imperium. Det mongolske imperiums politik og regeringsførelse hvilede dengang på en nedskrevet lov, *Ikh Zasag*. Mongolerne understøttede fri

handel og førte en åben udenrigspolitik.

Ifølge forskerne var det netop under Det mongolske Imperium, at orienten og vesten, Asien og Europa, for alvor blev forbundet. Det store mongolske Imperium respekterede folkenes tros- og handlefrihed. Imperiet førte en meget aktiv politik over for Asien, Europa og Mellemøsten. Det var de mongolske udsendinge, kurerer og gesandter, der personificerede og skabte den diplomatiske immunitet i dette ords sande betydning.

Det var dengang, da mongolerne kæmpede for at etablere alliancer baseret på tillid og indlede fortløbende og forpligtende samtaler med andre lande. Jeg vil gerne slå fast, at Det store mongolske Imperium aldrig førte krige, der ikke var velbegrundede.

Efter oprettelsen og århundreders blomstring gennemlevede Det store mongolske Imperium sit kollaps efterfulgt af opløsning og forfald i de følgende århundreder.

Det moderne Mongoliet genvandt sin frihed i december 1911. Efter friheds- og uafhængighedserklæringen engagerede Mongoliet sig i en meget aktiv udenrigspolitik. I 1961 tilsluttede Mongoliet sig De forenede Nationer.

Dog vil enhver tale om Mongoliets udenrigspolitik være utilstrækkelig, hvis man udelader visse nøgleaspekter af vores indenrigspolitik, for Mongoliets uden- og indenrigspolitik er vævet ind i hinanden.

Om frihed

Mongoliet er et land, der respekterer menneske- og frihedsrettig-

hederne, baserer sig på retsstatsprincipper og fører en åben politik. Mongoliet hæger om de fundamentale menneskerettigheder – ytringsfrihed, forsamlingsfrihed og retten til et selvstændigt liv.

Jeg tror på frihedens kraft. Frihed er et gode, der gives alle mennesker, mænd og kvinder. Frihed gør det enkelte menneske i stand til at finde og udfolde sine muligheder og sit udviklingspotentiale. Det fører til fremskridt og velstand for et humant samfund. Frie mennesker finder på egen hånd frem til løsninger, mens ufrie mennesker søger årsagerne til deres elendighed uden for sig selv. Mongolerne siger: »Det er bedre at leve som et selvstændigt menneske – det være sig nok så mistrøstigt – end at leve på andres nåde, selv om det måske er mere behageligt.«

Intet tyranni varer evigt. Det er menneskets ønske om at leve i frihed, der er den evige kraft.

I 1990 foretog Mongoliet en tostrengt politisk og økonomisk overgang, uden at der blev knust et eneste vindue eller udgydt en eneste dråbe blod. Lad mig blot tage et enkelt eksempel. For mere end 20 år siden var andelen af den private sektor i Mongoliets BNP mindre end 10%, hvor den i dag ligger over 80%. Så et frit samfund er vejen frem, en måde at leve på snarere end et mål, der skal nås.

At opbygge et frit samfund og tilpasse sig dets betingelser er ikke let. Det er en daglig bestræbelse, en anstrengende og trivielt rutine for at rense vores frie samfund fra dårligdomme og snavs, ligesom forældrene skifter ble på deres babyer hver morgen.

Mongoliets præsident Ts. Elbegdorj fremhæver fordelene ved fred, frihed og atomvåbenfri zoner fra talerstolen på universitetet i Nordkorea. Foto: MONTSAME

For tiden er Mongoliet i gang med at implementere en samlet retsreform. Korruption er en dødelig fjende på vores vej til udvikling. Mongoliet stræber efter at gennemføre en nultolerance over for korruption.

Vi skjuler ikke vore skyggesider. Vore fejltagelser og dårlige erfaringer lægger vi åbent frem. Frihed er et system, hvor man kan begå en fejltagelse og derefter lære af den. Den vej, som et frit og åbent samfund følger, er i sig selv en læreproces. Jeg lærer selv noget hver dag. Jeg blev født ind i en hyrdefamilie. Jeg er den yngste af et ægtepar med 8 sønner. Og jeg er særdeles lykkelig for den mulighed, som mit folks frie valg har givet mig for at tjene mit folks fælles interesser.

Ingen dødsstraf og atomvåben

Vi skal ikke belære andre nationer, men vi vil med glæde fortælle om de erfaringer, vi har gjort os som følge af vore fejltagelser. Mongoliet står i dag over for mange udfordringer og svære beslutninger. De principper vi følger, når vi skal håndtere disse problemer, bliver stadig mere åbne, mere transparente og med større inddragelse af borgerne.

Mongoliet sætter den enkeltes ret til at leve overordentligt højt. I juni 2009 satte Mongoliet en stopper for dødsstraf. Vi går ind for en fuldstændig afskaffelse af dødsstraffen.

For 21 år siden erklærede Mongoliet sig for atomvåbenfri zone. De fem permanente medlemmer af FN's sikkerhedsråd har skriftligt bekræftet Mongoliets status. Mongoliet foretrækker at styrke sin sikkerhed ad politisk, diplomatisk og økonomisk vej. I dag har Mongoliet etableret og opretholder diplomatiske forbindelser med 172 af FN's 193 medlemsstater. Mongoliet fører en aktiv politik i vores region og i multilaterale fora.

Mongoliet og DDFK

Tillad mig nu at tale lidt om forholdet mellem Mongoliet og DDFK. Relationerne mellem det mongolske og koreanske folk går århunder tilbage. For et par dage siden aflagde jeg et besøg ved et historisk monument, kong Kongmins grav. Jeg blev dybt bevæget over den smukke historie om kærlighed og respekt mellem kong Kongmin, kongen af Koryo, og hans mongolske dronning.

Og i dag opretholder Mongoliet og DDFK traditionelt gode forbindelser.

Vore bilaterale forbindelser er frugten af vore ærede forgængeres solide indsats.

Vi har aldrig svigtet hinanden

Mongoliet var det andet land, der oprettede diplomatiske forbindelser med DDFK. Den 15. oktober 1948 underskrev de to lande en aftale om gensidig anerkendelse. I begyndelsen af 1950'erne, midt under den koreanske krig, besluttede vore to lande at oprette ambassader i hinandens hovedstæder.

Mongoliets første ambassadør til DDFK var en anerkendt mongolsk statsmand, der i mange år sad som formand for den mongolske rigsdags præsidium, hr. Jamsrangiin Sambuu. Og mens krigen rasede, og ambassadørerne blev opfordret til at forlade landet af sikkerhedsmæssige grunde, var ambassadør Sambuu den eneste, der blev tilbage i DDFK: »Vi er ikke dem, der lader vore venner i stikken. Jeg vil stå sammen med kammerat Kim Il Sung i disse svære tider«, sagde ambassadør Sambuu.

Leder Kim Il Sung besøgte Mongoliet første gang i 1956, mens efterkrigstidens omfattende genopbygning og udvikling af DDFK fandt sted. Han besøgte igen Mongoliet i 1988. Året i år markerer 25 års jubilæet for dette besøg. Det er vores pligt at videreudvikle de relationer, som vore respekterede forgængere lagde grunden til. Vore to lande er gode venner, der ikke svigtede hinanden i tider med nød og elendighed. Vi er de folk, der tilmed opfostrede vore børn sammen, som stod sammen med udstrakte hænder til hjælp og trøst for vore sjæle. Og jeg er overbevist om, at begge vore lande vil berige vore relationer med nye fortællinger om fælles lykke og succes. (fortsættes s. 26)

(fortsat fra s. 25)

Gennem de seneste år har vi set en stigende aktivitet af besøg på højt niveau landene imellem. Vi har etableret rådet for mellemstatslige anliggender mellem Mongoliet og DDFK. Vi har også i stigende omfang set et samarbejde mellem vore civile organisationer, borgere og firmaer. Under dette besøg er der mange mongolske erhvervsfolk, der ønsker at gøre forretninger i DDFK. Vi har også taget nogle mongolske børn med os, vore junior-fodboldspillere.

Jeg tror på, at de økonomiske relationer mellem vore to lande er i samklang med leder Kim Jon-uns målsætning om at skabe en »stat med en stærk økonomi«. Mongoliet har bestræbt sig på aktivt at deltage i styrkelsen af sikkerheden i Nordøstasien. Mongoliet har foreslået et initiativ kaldet Ulaanbaatar-dialogen om nordøstasiatisk Sikkerhed. Dette initiativ har til formål at styrke tilliden i regionen og løse konflikter med fredelige midler og ad diplomatisk vej.

I dag

Jeg vil endnu engang udtrykke min oprigtige taknemmelighed over for folket og lederne af DDFK for den varme gæstfrihed, man har vist mig og min delegation under dette besøg. Jeg har mødtes med lederne af jeres land og ført vigtige samtaler for at styrke vore forbindelser på de politiske, økonomiske, sociale, kulturelle, sportslige og humanitære områder.

Vi var alle enige om, at en styrkelse af båndene inden for uddannelsessektoren, udveksling af akademiske medarbejdere, forskere og studerende er af største betydning for vort bila-

terale samarbejde. Der er gode muligheder for at udveksle kunstnere og atleter og engagere sig i fælles projekter. Sådanne bestræbelser vil vi støtte. Jeg var så begejstret og glad for at være med til åbningen i går af fodboldturneringen for juniorspillere fra vore to lande foran 50.000 fans og tilskuere på stadion.

Lige så begejstret og glad er jeg for at have fået denne lejlighed til at besøge Kim Il Sung Universitet og tale til jer om Mongoliet og forholdene mellem vore to lande.

Jeg vil altid huske tilbage med glæde og varme på dette mit møde med jer, den koreanske ungdom, jeres lands fremtid.

Jeg tror på ungdommens intellekt, kreativitet og energi. Lederen af DDFK, Kim Jon-un, er også en ung mand. Jeg tror, De har alt hvad der skal til for at lede det koreanske folk frem mod en lykkelig og blomstrende fremtid. Og med dette ønsker jeg held og lykke med Deres fremtidige virke.

Det vil være mig en fornøjelse at svare på alle jeres spørgsmål. Tak. ■

Kommentarer

Der blev ikke stillet nogen spørgsmål til præsidenten, men der var et langvarigt bifald, indtil Elbegdorj forlod auditoriet.

Emnet for forelæsningsen var valgt efter forslag fra nordkoreanerne. Præsidenten havde fået besked på ikke at anvende ordene »demokrati« og »markedsøkonomi« i sin forelæsnings.

Præsident Elbegdorj er det første udenlandske statsoverhoved, der har forelæst om disse emner på Kim Il Sung Universitet.

MONTSAME

Aktuelt

The Mongol Messenger rapporterer:

Ny eksportartikel 29.11.13
Mongoliet vil begynde at eksportere havvrietorn-olie fra Uvs Aimag til Taiwan i et forsøg på at udvide paletten af eksportprodukter. Taiwanske forretningsfolk vil komme til Uvs-provinsen for at se, hvordan havvrietorn plantes og dyrkes, og hvordan olien udvindes.

Uvs Aimag er blevet førende i Mongoliet med hensyn til plantning af havvrietorn – omkring 70% af den totale mængde. Denne temmelig enestående plante har allerede opnået accept på det japanske marked for den økologisk forsvarlige dyrkningsmetode og produktets kvalitet, hvilket også har ført til muligheder på det amerikanske og indiske marked. Der er en stigende efterspørgsel efter økologisk bæredygtige produkter globalt.

Der plantes havvrietorn i mange lande, men de arter, der indeholder 108 næringsbestanddele, og som er gavnlige for den menneskelige sundhed og skønhed, dyrkes kun i Mongoliet.

Fald i korruption 06.12.13
Mongoliets plads på ranglisten over korruption i 177 lande forbedredes fra plads nr. 94 til 83. Landet opnåede 38 point i år på en skala fra 0 (yderst korrupt) til 100 (ingen korruption). I år kom Danmark og New Zealand ind på førstepladsen med hver 91 point, mens bundskraberne blev Afghanistan, Nordkorea og Somalia med kun 8 point hver. Mongoliet placeredes i 2009 som nr. 120, i 2010 nr. 116, i 2011 nr. 120 og i 2012 nr. 94.

CPI (*Corruption Perceptions Index*) ranglister lande baseret på, hvor korrupt et lands offentlige sektor opfattes.

Præsidenten på stadion

Under den mongolske præsident Elbegdorjs besøg i Nordkorea i slutningen af oktober blev der arrangeret en venskabskamp i fodbold mellem de to lande. Kampen fandt sted foran 50.000 tilskuere på Kim Il Sung Stadion i hovedstaden Pyongyang. Inden kampen gik præsident Elbegdorj på banen og hilste på publikum og spillerne. Han er det første udenlandske statsoverhoved, der har betragtet grønsværen på Kim Il Sung Stadion.

Både den mongolske præsident og Kim Yong-nam, formand for det norkoreanske parlament, var interesserede tilskuere til kampen. Under kampen mødtes Elbegdorj med præsidenten for det nordkoreanske fodboldforbund. Juniorholdene *Frihed* og *Fred* spillede en god kamp på 50 minutter, som *Frihed* vandt med 2 mål mod 1.

Under kampen kom de tusindtallige fans med opmuntrende tilråb til spillerne akkompagneret af et hornorkester. Fodbold er en af Nordkoreas største sportsgrene, og skolerne har fodboldklubber og -baner i samtlige provinser.

The Mongol Messenger
45(1166):8 – 08.11.13

Se Elbegdorj sparke bold i Nordkorea på *YouTube* www.youtube.com/watch?v=UsKecO-RDqs

M. Saruultugs, *khöömii*-sanger fra Sang- og Danseensemblet i Erdenet, Orkhon Aimag.

Første internationale strubesangs-konkurrence afholdt i Ulaanbaatar

I slutningen af november blev der afholdt en konkurrence i *khöömii*, overtonesang. Konkurrencen hed *Synge med vinden* og var under protektion af præsident Ts. Elbegdorj.

Omkring 100 etnisk mongolske *khöömii*-sangere og ensembler fra 10 mongolske aimag og 6 distrikter i Ulaanbaatar samt de russiske føderationsrepublikker Burjatien, Altai og Tuva og Kinas Indre Mongoli deltog i konkurrencen. Blandt konkurrencens dommere var den kendte historiefortæller og *khöömii*-sanger prof. B. Odsuren, B. Khosbayar og komponisten Ts. Erdenebat.

Ved prisuddelingen sagde B. Khosbayar: »Vi tror på, at det ikke kun er gavnligt for vores nation at fortælle verden om vores historie og kultur, men også samarbejde med andre lande, hvor *khöömii*-sang er meget udbredt. Derfor inviterede vi *khöömii*-sangere fra vore to naboer, og vi er lykkelige for, at konkurrencen vil fortsætte.« Til næste år skal konkurrencen afholdes i republikken Altai. Førsteprisen blev vundet af *khöömii*-sanger J. Mendbayar fra

Delgerkhantai Sum i Dundgobi Aimag. Med prisen fulgte en check på 5.000 USD.

Den 21. november var der arrangeret en debat mellem deltagere i konkurrencen og videnskabsfolk med speciale i *khöömii*. Blandt emnerne var nogle påtrængende problemer inden for *khöömii*-kulturen, samarbejdet mellem udøvere og forskerne og kategoriseringen af de forskellige genrer. I 2010 blev den mongolske *khöömii* optaget på UNESCO's liste over verdens immaterielle kulturarv.

D. Myagmarsuren
The Mongol Messenger
48(1169):8 – 29.11.13

WEATHER

Sunrise: 08.40 Sunset: 17.11

■ Ulaanbaatar and Central Aimags: Night temps between -19oC and -24oC. Day time temps between -9o and -14oC.
Snow on December 6.
■ Eastern Aimags:
Night temps between -180C and -230C. Day time temps between -9oC and -14oC.
Snow on December 7, 9
■ Western Aimags:
Night temps between -19oC and -24oC. Day time temps between -9oC and -14oC.. Snow on December 9.
■ Gobi Aimags:
Night temps between -12oC and -17oC. Day time temps between -4oC and -9oC. Snow on December 7.

»Jeg fik lov at være æresgæst ved flere – undertiden improviserede – festlige lejligheder, til at holde mange taler og til at opleve nomadernes virkelighed ude på landet. Jeg overværede den farverige og overvældende 80-års fejring af den mobile biograf grundlæggelse i Dundgobi, en provins med kun 44.000 indbyggere på et areal, der er ca. dobbelt så stort som Danmarks. Hvordan formår man at opretholde så rigt og blomstrende et kulturliv med et indbyggertal svarende til Silkeborgs?« Det er Jes Colding, der stiller det retoriske spørgsmål i sin beretning om et 14 dages ophold som kursusleder i Mongoliet. Læs hans beretning side 3-9.

Foto: Bulgan Njama

DMS nyt

Jubilæum i 2015

I 2015 er det 25 år siden Dansk Mongolsk Selskab blev stiftet. Siden 1990 har Selskabet haft en vigtig funktion som bindeled mellem Danmark og Mongoliet. Vores mødeaktivitet og bladudgivelse har gennem alle årene dannet rygrad i Selskabets virke. Senere blev vores sociale engagement i Mongoliet som NGO indgangen til et bredt samarbejde med statslige myndigheder og private organisationer både i Danmark og Mongoliet.

Bestyrelsen har besluttet at sætte alle sejl til i fejringen af vores jubilæum. Vi vil arrangere en særlig festlig generalforsamling med efterfølgende Forårsfest. Ger vil komme til at afspejle jubilæumsåret med artikler om Selskabets virke gennem årene. Samtlige numre vil blive lagt på nettet og samlet på en CD. Flere bogudgivelser er i støbeskeen.

I samarbejde med vores mongolske venner i Mongolsk Dansk Selskab vil vi arrangere kulturdage i begge hovedstæder. Dertil kommer en mindeekspedition til Danskerklippen i Erdenebulgan.

Endelig regner vi med at invitere alle vore samarbejdspartnere til en festlig reception et passende sted i København i efteråret 2015.

Planerne er endnu i skitseform. Skal hele programmet løftes, vil det kræve en stor indsats af mange aktive. Gode ideer til arrangementer og andet modtages med kyshånd. Send en mail til Jan på jk@cadaid.dk eller ring på 3322 3728.

Bestyrelsen

Bidrag

Hvis du ønsker at bidrage økonomisk til Dansk Mongolsk Selskabs sociale aktiviteter i Mongoliet, kan du indsætte et støttebeløb på Selskabets bankkonto i Nordea reg.nr. 2191 kontonr. 7560 645818. Ethvert bidrag, stort eller lille, er velkomment.

Afsender:
Dansk Mongolsk Selskab
c/o Jan Koed
Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby